

ภาคผนวก

บูรณาการค่านิยมหลักคนไทย

๑๒ ประการ

รายวิชาหน้าที่พลเมืองและ

ศีลธรรม

ใบกิจกรรม เรื่อง ความประหยัด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความประหยัดได้
2. บอกประโยชน์ของความประหยัดได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณาภาพต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้

ปีนี้ขายคงขายได้ประมาณ 70,000 บาท
โดนโรงสีหักไป 40,000 บาท เหลือแค่
30,000 บาท จะพอใช้ไหมเนี่ย...เฮ้อ

ถ้าเราขายข้าวได้ราคาดี จะได้มีเงินเก็บไว้
เพราะปีหน้าลูกชายจะเข้าเรียน ปวส.
ลูกคนเล็กก็จะเข้าเรียนเรียน ปวช. 1..สู้ๆ

ถ้าพ่อกับแม่ขายข้าวได้เงินเราจะขอ
เงินไปซื้อ.....
เพราะเครื่องเราเก่าโบราณไปแล้ว

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร

.....

2. เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. นักเรียนเกิดความคิดและความรู้สึกอย่างไร

.....

4. ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในครอบครัวนี้จะตัดสินใจอย่างไร

.....

5. นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความซื่อสัตย์

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความซื่อสัตย์ได้
2. บอกประโยชน์ของความซื่อสัตย์ได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มใดองค์กรใดสังคมใดสังคมขนาดเล็กหรือสังคมขนาดใหญ่สังคมครอบครัว สังคมที่ทำงาน สังคมการศึกษาแม้กระทั่งสังคมประเทศชาติที่เป็นสังคมใหญ่ก็ตาม ซึ่งหากบุคคลในสังคมใด ๆ ปราศจากความซื่อสัตย์กลุ่มองค์กรหรือสังคมนั้นอาจถึงกับล่มสลายได้และไม่สามารถที่จะดำเนินการสิ่งใดต่อไปได้ดังเช่นสังคมครอบครัวแม้จะเป็นสังคมเล็ก ๆ แต่ถ้าหากคนในครอบครัวไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกันอาจทำให้ครอบครัวแตกแยกเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้

การปลูกฝังความซื่อสัตย์จึงควรเริ่มต้นจากครอบครัวอันเป็นสังคมเล็กๆที่มีจำนวนสมาชิกไม่กี่คนกระทั่งขยายวงกว้างต่อไปจนถึงสังคมใหญ่ที่มีผู้คนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากและถ้าหากมีการปลูกฝังความซื่อสัตย์ในทุกสังคมความบาดหมางต่อกัน ความเสียหายและการล่มสลายก็จะไม่เกิดขึ้นกับองค์กรหรือสังคมนั้นๆเหมือนครอบครัวนี้

ชายชราคนหนึ่งเป็นนักธุรกิจมีลูกชาย 12 คน เขาต้องการจัดการทุกอย่างภายในครอบครัวให้เรียบร้อยจึงตัดสินใจที่จะให้ลูกมาสืบทอดธุรกิจนี้ การที่ชายชรามีลูกจำนวนมากเขาจึงคิดหาวิธีในการคัดเลือกลูกมาสืบทอดกิจการของเขา วันหนึ่งเขาคิดวิธีที่ดีที่สุดได้จึงสั่งให้ลูกชายทั้ง 12 คน เข้าพบแล้วแจกเมล็ดดอกไม้มาก่อนละ 1 เมล็ด โดยมีข้อตกลงว่าหากใครสามารถปลูกพืชเมล็ดนี้ให้งอกงามจนออกดอกสะพรั่งคนนั้นก็จะได้เป็นผู้สืบทอดมรดก

เมื่อลูกๆได้เมล็ดพืชมาแล้วต่างก็นำไปปลูกและดูแลเอาใจใส่ลูกชายคนเล็กเมื่อได้เมล็ดดอกไม้มากแล้วจึงนำไปปลูกในกระถางรดน้ำเอาใจใส่อย่างดีทุกวันทุกคืนแต่เมล็ดพืชเมล็ดนั้นก็ยังไม่แตกกล้าสักทีจึงรู้สึกเศร้าโศกเสียใจ

เมื่อฤดูร้อนมาถึง ชายชราได้กำหนดวันที่จะคัดเลือกกระถางดอกไม้ของลูกๆทุกคน ทุกคนต่างอุ้มกระถางดอกไม้ที่ออกดอกบานสะพรั่งอย่างสวยงาม มาให้ผู้เป็นพ่อชม เพื่อรอการคัดเลือก

ชายชราเดินตรวจดอกไม้ที่สวยงามใน มือของลูกทุกคน ด้วยสีหน้าที่ไม่มีแววยินดีแม้แต่น้อยแกเดินตรวจจากลูกชายคนโตมาจนถึงคนที่ 11 โดยมีได้หยุดเลยแต่เมื่อเดินมาถึงลูกชายคนสุดท้ายซึ่งยื่นถือกระถางเปล่าที่ไม่มีทั้งต้นไม้และดอกไม้ชายชราจึง หยุดอยู่ตรงนั้นลูกชายน้ำตาไหลพรากและกล่าวกับบิดาอย่างสำนึกผิดตรงไปตรงมาว่า “พ่อครับผมไม่มีดอกไม้สดที่จะมอบให้พ่อ” ชายชราพูดอย่างยินดีว่า “ลูกเอ๋ยสิ่งที่เจ้ามอบให้พ่อนั้นมีค่ามากกว่าดอกไม้สดมากมายนัก” “อะไรนะครับ” ลูกชายคนเล็กถามด้วยความสงสัย “ก็ความซื่อสัตย์นี่ล่ะ” ชายชราเฉลยแล้วชายชราจึงเปิดเผยต่อลูกๆ ว่าเมล็ดพืชที่ตนแจกให้แก่ลูกๆนั้นเป็นเมล็ดพืชที่ตนนำไปปลูจนสุกแล้วดังนั้นมันจะงอกเป็นต้นไม้ผลิดอกสวยงามไม่ได้ต้นไม้ที่เห็นสวยงามนั้นล้วนเป็นเมล็ดพืชจากที่อื่นไม่ใช่เมล็ดพืชที่ผู้เป็นพ่อแจกให้ดอกไม้วกนั้นเป็นสักขีพยานยืนยันความไม่ซื่อตรงของพวกเขา สุดท้ายชายชราจึงกล่าวอบรมลูกขึ้นว่า “ขอให้ลูกๆจงเป็นคนซื่อตรงเถิดความซื่อตรงเป็นคุณสมบัติอันล้ำค่าที่สามารถเป็นเกราะกำบังเราจากสิ่งชั่วร้ายได้”จากเรื่องนี้เป็นการสอนลูกให้มีความซื่อตรงซื่อสัตย์ตั้งแต่อยู่ในครอบครัวพ่อสอนลูกให้มีความซื่อสัตย์ไม่ให้มีความโลภอยากได้ในทรัพย์สินเงินทองที่เป็นสิ่งล่อใจโดยพ่อมีวิธีสอนลูกด้วยการให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงใช้เหตุการณ์จริงมาสอนลูกให้เห็นประโยชน์และโทษของการไม่ซื่อสัตย์ว่ามีผลที่ได้รับแตกต่างกัน

วิธีสอนลูกให้ซื่อสัตย์ พ่อแม่ควรปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้ลูก ตั้งแต่ลูกยังเล็กโดยพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องความซื่อสัตย์ เช่น ซื่อสัตย์ต่อครอบครัวต่อการทำงาน ฯลฯ พ่อแม่ต้องสอนลูกให้พิจารณาประโยชน์ของความซื่อสัตย์ และโทษของความไม่ซื่อสัตย์ว่าเป็นอย่างไร ถ้าหากเป็นไปได้ พ่อแม่ต้องยกตัวอย่างที่ดี ในการซื่อสัตย์ และตัวอย่างที่ไม่ดี ในการไม่ซื่อสัตย์ ให้ลูกเห็นเป็นรูปธรรม ลูกจะได้ฝึกภาพออก ในเวลาที่คิดจะทำทุจริต ซึ่งการสอนลูกให้ซื่อสัตย์นั้น พ่อแม่ควรหมั่นสอนลูกบ่อยๆเพื่อให้คิดเป็นนิสัย เกิดเป็นความเคยชินและไม่กล้าที่จะละเลยความซื่อสัตย์ อันจะนำความทุกข์ ความเดือดร้อนให้เกิดแก่ตนเองแก่ผู้อื่นหรือแก่สังคม นาฬิกาที่ไม่เที่ยงตรงแม้เพียงเรือนเดียวย่อมทำให้การนัดหมายผิดพลาดเสียหายได้ฉันใด คนที่ไม่ซื่อตรงแม้มีเพียงคนเดียว ย่อมทำให้หมู่คณะวอดวาย ได้ฉันนั้น

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องว่าอย่างไร

.....

2. นักเรียนคิดว่าเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. นักเรียนเกิดความคิดและความรู้สึกอย่างไร

.....

4. นักเรียนประหยัดในการเงินได้อย่างไร

.....

5. นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง จิตอาสา

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องการมีจิตอาสาได้
2. บอกประโยชน์ของการมีจิตอาสาได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

จิตเป็นสาธารณะ หมายถึง ผู้ที่มีจิตอันบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเจือปน เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือ สังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้ที่จะเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อช่วยเหลือสังคม และเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผู้ที่จะมีจิตเป็นสาธารณะได้นั้น ต้องมีคุณธรรม ประจำกาย วาจา ใจ คือ พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีดังนี้

1. เมตตา คือ ความรักปรารถนาดีต้องการให้ทุกชีวิต ทุกวิญญาณมีความสุข
2. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยเหลือให้ทุกชีวิตทุกวิญญาณ พ้นทุกข์
3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี ดีใจด้วยเมื่อทุกคนทุกชีวิต ทุกวิญญาณ ได้ดีมีความสุข
4. อุเบกขา คือ ความวางเฉย วางตัว วางใจเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง

จิตอาสา..ต้องมีความรักมนุษยชาติตามหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4

“จิตอาสา”คืออะไรสมัยก่อน ได้ยินแต่คำว่า “อาสาสมัคร” พอมาสมัยนี้...มีคำว่า “จิตอาสา” เมื่อกว่าถึง “อาสาสมัคร”จะมีอีกคำหนึ่งที่มักจะถูกกล่าวถึงควบคู่กันเสมอ นั่นคือ คำว่า “จิตอาสา” ที่นี้มาดูกันว่าคำสองคำนี้ มีความสำคัญและความหมายแตกต่างกันอย่างไร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจและอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และทำงาน ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยสมัครใจ เพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

คุณลักษณะของอาสาสมัคร คือ มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ (ตามพรสวรรค์/ความสนใจ) มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มบุคคล และส่วนรวม ไม่หวังรางวัล หรือผลตอบแทน เป็นเงินทอง และไม่ใช่ ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ ในด้านสภาวะจิตใจของบุคคลที่จะเป็นอาสาสมัครนั้น ต้องมีความรักความปรารถนาที่จะให้ และมีจิตใจที่จะทำความดี เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมถึงยอมเสียสละเวลา โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ

จิตอาสา (Volunteer Spirit)

จิตอาสา หมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมัครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูเฉย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุข เมื่อได้ทำความดี และเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย "บุญ" คือความสงบเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้งยังช่วยลด "อึดตา" หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลงได้บ้าง

กระบวนการสร้างจิตอาสา ประกอบด้วย การปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ และการติดต่อสื่อสาร การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำงานทุกอย่างเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบของอามิสสินจ้าง หรือรางวัล ตลอดจนการอุทิศกาย กำลังใจ และเวลาให้แก่ส่วนรวมสิ่งทีอาสาสมัครพึงมี และถือปฏิบัติ คือ มีความรักมนุษยชาติ ตามหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4

หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา : ความรัก ความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา : ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา : ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข และ อุเบกขา : วางเฉย ไม่ลำเอียง

สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน : การให้ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ปิยวาจา : กล่าวด้วยวาจาที่ซาบซึ้ง สุภาพอ่อนหวาน อตถจริยา : ทำดี ประพฤติดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และ สมานัตตตา : ทำตัวเสมอต้น เสมอปลาย

นอกจากนี้ อาสาสมัคร ควรจะต้องมีการสื่อสารที่ดี มีมโนกรรม คิดดี คิดทางบวก (Positive thinking) มีวจีกรรม (ปิยวาจา) ฝึกขอบคุณ ฝึกแสดงความยินดี ฝึกให้กำลังใจ และฝึกชื่นชมผู้ที่มีจิตอาสา หรือจิตสาธารณะ

ขอบคุณข้อมูลอ้างอิง จากบทความ สร้างจิตสำนึกให้ "อาสาสมัคร กศน." โดย จารุณี แก้วประภา กศน.เมืองพะเยา จาก: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=767201>

คำถาม

1. จากเรื่องที่ทำให้นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร

.....

2. เมื่ออ่านจบนักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. นักเรียนเกิดความคิดและความรู้สึกต่อเรื่องที่ทำอย่างไร

.....

4. นักเรียนคิดว่าการมีจิตอาสาได้ประโยชน์อย่างไร

.....

5. นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความสุภาพ

ความสุภาพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความสุภาพ มีสัมมาคารวะ การไหว้ได้
2. บอกประโยชน์ของการมีความสุภาพ มีสัมมาคารวะ การไหว้ได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

ความสุภาพ เป็นเครื่องหมายแสดงว่าผู้นั้นได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดีและเป็นคนมีวัฒนธรรม คนที่มีความสุภาพย่อมไม่กล่าวร้าย หัวเราะเยาะเหยียดหรือนินทาผู้อื่นลับหลัง ความสุภาพเป็นบ่อเกิดของมิตรภาพที่แท้จริงและมิตรภาพที่ถาวร

การไหว้ เป็นมารยาทไทยที่เป็นสืบทอดกันมาช้านาน การไหว้เป็นการแสดงถึงความมีสัมมาคารวะ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความหมายเพื่อการทักทาย การขอบคุณ การขอโทษ หรือการกล่าวลา โดยยกมือสองข้างประนม นิ้วชิดกัน ปลายนิ้วจรดกัน ยกมือขึ้นในระดับ ต่าง ๆ ตามฐานะของบุคคล และเมื่อมีผู้ทำความเคารพด้วยการไหว้ ให้ทำการรับไหว้ทุกครั้ง การรับไหว้ใช้ประนมมือแอกอก แล้วยกขึ้นเล็กน้อย ก้มศีรษะ

คำที่มักกล่าวเมื่อไหว้ทักทายหรือลาคือ "สวัสดิ" มาจากคำ "สุสวัสดิ" ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความดีงาม ความเจริญรุ่งเรืองหรือความปลอดภัย พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนานันท์) ริเริ่มใช้ มีความหมายเชิงอำนวยพรให้เจริญรุ่งเรือง

การปฏิบัติในท่าไหว้ประกอบด้วยกิริยา 2 ส่วน คือ การประนมมือและการไหว้ การประนมมือ (อัญชลี) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการประนมมือให้นิ้วมือทั้งสองข้างชิดกัน ฝ่ามือทั้งสองประกบเสมอกันแนบหว่างอก ปลายนิ้วเฉียงขึ้นพอประมาณ แขนแนบตัวไม่กางศอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน การประนมมือนี้นี้ใช้ในการสวดมนต์ ฟังพระสวดมนต์ ฟังพระธรรมเทศนา ขณะสนทนากับพระสงฆ์ รับพรจากผู้ใหญ่ แสดงความเคารพผู้เสมอกัน และรับความเคารพจากผู้อ่อนอาวุโสกว่าเป็นต้นการไหว้ (วันทา) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการประนมมือแล้วยกมือทั้งสองขึ้นจรดใบหน้าให้เห็นว่าเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง การไหว้แบบไทย แบ่งออกเป็น 4 แบบ ตามระดับของบุคคล

ระดับที่ 1 การไหว้พระ ได้แก่ การไหว้พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รวมทั้งปูชนียวัตถุปูชนียสถาน ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ โดย

ประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วแนบส่วนบนของหน้าผาก

ระดับที่ 2 การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้อาวุโส ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือ โดยประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก ปลายนิ้วแนบระหว่างคิ้ว

ระดับที่ 3 การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไป ที่เคารพนับถือหรือผู้มีอาวุโสสูงกว่าเล็กน้อย โดยประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดปลายคาง ปลายนิ้วแนบปลายจมูก

ระดับที่ 4 การไหว้ผู้เสมอกัน ไม่ต้องยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้า เพียงแต่ยกมือที่ประนมขึ้นนิดหน่อย ประนมมือให้ปลายนิ้วชี้จรดปลายจมูก ไม่ต้องก้มศีรษะ หรือก้มศีรษะพองาม โดยไม่ต้องค้อมตัว เมื่อมีผู้ทำความเคารพด้วยการไหว้ ต้องรับไหว้ทุกครั้ง การรับไหว้ใช้ประนมมือแค่อก แล้วยกขึ้นเล็กน้อย ก้มศีรษะ

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนคิดว่าเป็นการไหว้แบบใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

2. จากภาพนักเรียนคิดว่าเป็นการไหว้แบบใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

3. จากภาพนักเรียนคิดว่าเป็นการไหว้แบบใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

4. จากภาพนักเรียนคิดว่าเป็นการไหว้แบบใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

5. นักเรียนจะนำความสุขภาพ มีสัมมาคารวะ การไหว้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความสุภาพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความสุภาพ มีสัมมาคารวะ การไหว้ได้
2. บอกประโยชน์ของการมีความสุภาพ มีสัมมาคารวะ การไหว้ได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

วัยรุ่นกับสัมมาคารวะ

สัมมา แปลว่า ถูกต้อง คารวะ คือ เคารพ คำว่า สัมมาคารวะ คือความเคารพที่ถูกต้อง คำว่า เคารพ นั้นไม่ได้หมายถึงกราบๆ ไหว้ๆ แต่หมายความว่ามีความยำเกรงเห็นคุณงามความดีที่มีอยู่ในตัวผู้อื่นได้อย่างชัดเจนเหมือนนักเคมีที่เขามองเห็นคุณสมบัติของแร่ธาตุของโลหะต่างๆ อย่างชัดเจน แล้วเขาก็สามารถนำแร่ธาตุต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานของเขาได้

และ คำว่า “ วัยรุ่น ” นั้นก็หมายถึงว่า วัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงนับว่าเป็นวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงต่อของวัยเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายเกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง และบุคคลรอบข้าง หากกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัว ได้ อย่างเหมาะสมบรรเทาปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และเป็นทั้งแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้พัฒนาการด้านอื่นๆ เป็นไปด้วยดี มารยาทเป็นคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ได้แก่ การสัมมาคารวะ ความสุภาพ อ่อนน้อม ความมีวินัยและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตาของผู้อื่นนักธุรกิจที่ดี นอกจากจะมีความสามารถในเชิงธุรกิจแล้วยังต้องรู้จักรักษา

กิริยามารยาท และจะต้องรู้จักการสมาคมกับผู้อื่น จึงจะเป็นบุคคลที่มีเสน่ห์ เพิ่มความสนใจให้กับผู้พบเห็นจึงนับได้ว่าเขาผู้นั้นเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินธุรกิจในชีวิตประจำวัน

มารยาท หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติ หรือการแสดงวาจา ภาษา ท่าทาง และพฤติกรรมต่าง ๆ

ออกมาให้ปรากฏแก่สายตาของผู้อื่นคนทั่ว ๆ ไปจะมีมารยาทดีมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมของแต่ละครอบครัว บุคลิกภาพของแต่ละคนจะบอกให้รู้ว่าคนคนนั้นมีความสุขภาพ อ่อนนุ่ม มีสัมมาคารวะ และมีระเบียบวินัยเพียงใดมารยาทแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มารยาทโดยทั่วไป และมารยาทตามกาลเทศะ

มารยาทโดยทั่วไป

การมีมารยาทเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน เป็นการแสดงความเคารพให้เกียรติ

กัน คนไทยปัจจุบันมักเรียกตนเองว่า เป็นคนยุคใหม่ และชอบทำอะไรแบบง่าย ๆ ถือเอาความสะดวกสบาย

เป็นหลักพฤติกรรมที่แสดงออกมาในบางครั้งจึงกลายเป็นคนได้มารยาทไปโดยไม่ตั้งใจ การให้เรียนรู้มารยาทในสังคมจึงยังเป็นสิ่งสำคัญต่อเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง

มารยาทโดยทั่วไปที่ควรทราบมีดังนี้

1. การแต่งกายให้เรียบร้อย การแต่งกายให้เรียบร้อยเหมาะสมกับเวลา และสถานที่ถือว่าเป็นผู้มีวัฒนธรรม และจะได้รับความเกรงใจจากผู้พบเห็น

2. การสำรวมกิริยาท่าทาง และคำพูด การอยู่ต่อหน้าผู้อื่นต้องสำรวมเรื่องการพูดไม่พูดคำหยาบคาย

ตลกคะนอง เอะอะ แสดงกิริยาท่าทางให้สับสนยุ่งเป็นการเคารพสถานที่ และรักษาบุคลิกของตนให้ดูดีใน

สายตาของคนอื่น

3. การรู้จักเกรงใจ ไม่ถือวิสาสะการเกรงใจ คือ การรู้จักระวังความรู้สึกของคนอื่น

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนคิดว่าเป็นมารยาทเกี่ยวกับอะไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนจงแสดงความคิดเห็นของการแต่งกายไม่สุภาพมีผลเสียอย่างไร

.....

.....

.....

3.พฤติกรรมจากภาพ นักเรียนจงแสดงความคิดเห็นว่าเป็นอย่างไรจะแก้ไขได้อย่างไร

.....
.....
.....

4.นักเรียนจงยกตัวอย่างการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะ ในการไปงานพิธีการต่างๆอย่างไร

.....
.....
.....

5.นักเรียนคิดว่าวัยรุ่นขนาดสัมมาคารวะเพราะสาเหตุใดและจะมีวิธีการแก้ไขพฤติกรรมวัยรุ่นอย่างไร
จงอธิบาย

.....
.....
.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ละเว้นจากอบายมุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์ผลเสียจากการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขได้
2. บอกประโยชน์ของการปฏิบัติตนห่างไกลจากอบายมุขได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

เผยคนไทยเสียเงินให้อบายมุขปีละ 5.5 แสนล้านบาทครึ่งแค่ 25% ไม่ยุ่งเลย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดประชุมวิชาการครอบครัวศึกษา ปี 2553 สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวว่า แต่ละปีคนไทยสูญเสียนับพันล้านบาทไปกับอบายมุข ประกอบด้วย สุรา การพนัน และหวยใต้ดินสูงถึง 550,000 ล้านบาทต่อปี มีครอบครัวไทย 16.2% เกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้ง 3 อย่างมี 29.5% ดื่มสุราและเล่นหวยใต้ดิน นอกจากนี้พบว่าครอบครัวไทย 67% แทบไม่เคยประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยกัน 58% ไม่เคยออกกำลังกายด้วยกัน 20% ไม่เคยกล่าวคำขอโทษและขอโทษต่อกัน ซึ่งเหล่านี้อาจเหมือนเส้นผมบังภูเขามากกว่าที่เป็นเรื่องควรทำ มีครอบครัวไทย 25% หรือ 4.5 ล้านครอบครัวเท่านั้นที่ปลอดอบายมุขโดยสิ้นเชิง

แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

1. จากเรื่องที่ทำให้นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร

.....

2. เกี่ยวข้องกับหลักคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. เมื่อนักเรียนอ่านบทความนี้แล้วเกิดความคิดและความรู้สึกอย่างไร

.....

4. นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้างจากเรื่องที่ทำ

.....

5. นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความมีวินัย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. แสดงความคิดเห็นการมีวินัยต่อตนเองและสังคมได้
2. ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น เด็กชั้นประถม 1 – 6 ส่วนใหญ่มักจะเดินทางไปโรงเรียน โดยจะมีการรวมตัวกันตามจุดต่างๆ เดินแถวไปโรงเรียน โดยจะมี “ซิลเวอร์ซัง” ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่เกษียณอายุแล้ว จะมาคอยทำหน้าที่ดูแลและรักษาความปลอดภัยให้เด็กนักเรียนทั้งขาไปและขากลับเด็กจะใส่หมวกสีเหลือง เพราะเป็นสีที่เห็นได้ชัดเจน เพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง โดยผู้ใหญ่จะสังเกตได้ง่าย และสามารถให้ความช่วยเหลือได้

ตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน เด็กจะเปลี่ยนรองเท้าเป็นแบบเดียวกันและเก็บให้เป็นระเบียบ เพื่อความสะอาดของห้องเรียน และไม่ต้องการให้มีความแตกต่างของรองเท้าที่อาจจะมียี่ห้อต่างๆ และราคาแพง

เด็กนักเรียนจะไม่มีรถไปโรงเรียน เพราะที่โรงเรียนจะไม่มีร้านค้าของ ไม่มีตู้ขายอัตโนมัติ ทุกเช้าก่อนเริ่มเรียน จะมีการตรวจเช็ค ว่า นักเรียนพกผ้าเช็ดหน้าและกระดาษทิชชูมาหรือไม่ เพื่อการรักษาความสะอาดและสุขอนามัย ถ้าลืมจะถูกหักคะแนน และมีผ้าเช็ดหน้าสำรองให้ยืม และจะมีการซักถามว่า มีใครไม่สบายหรือไม่ ถ้ามีก็ต้องใช้ผ้าปิดปาก ดูแลตัวเอง ไม่ให้แพร่ไปยังเพื่อน และทุกคนก็จะมีการติดป้ายชื่อนักเรียนที่หลังห้องเรียน จะมีกระดาษเขียนเป้าหมายของเด็กๆ ปิดไว้เพื่อเตือนให้ปฏิบัติตามเป้าหมายที่ให้ไว้ เช่น ผมจะไม่มีสายอีก หนูจะยกมือตอบคำถามให้บ่อยขึ้น

เด็กนักเรียนจะมีการเปลี่ยนที่นั่งกันทุก 1 เดือน หรือ ทุก 3 เดือน โดยให้เด็กผู้ชายออกไปยืนรอนอกห้อง แล้วให้เด็กผู้หญิงจัดโต๊ะและเลือกที่นั่งก่อน แล้วจึงให้เด็กผู้ชายเข้ามาเลือกที่นั่ง โดยไม่รู้ว่าจะได้นั่งคู่กับใคร เป็นการทำความรู้จักกัน เรียนรู้ ปรับตัว สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีกับเพื่อนนักเรียน

การเรียนการสอนของประเทศญี่ปุ่น

- มักจะเน้นการเรียนนอกห้องเรียน เพื่อเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ในการเรียนภาษาญี่ปุ่น เด็กจะลุกขึ้นมาอ่านคนละประโยคเอง ไม่มีการชี้หรือ

บังคับ

- การเรียนมักจะปล่อยให้เด็กได้ทำอะไรได้อย่างอิสระ เรียนด้วยความสุข สนุก
- ครูจะไม่มีการดู หรือต่อว่านักเรียนที่คุยกันในห้องเรียน เด็กนักเรียนจะมีความตั้งใจในการเรียน แย่งกันตอบ แข่งขันกันอย่างเต็มที่ เด็กที่ตอบจะได้ติดป้ายชื่อขึ้นบนกระดาน
- วิชาดนตรีทำให้เด็กๆ มีจิตใจที่อ่อนโยน โรงเรียนก็จะจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาดนตรี

- ครูจะให้เด็กเป็นคนคิดเอง ว่าจะต้องทำอะไร ตัดสินใจเองว่า เรื่องนี้ควรทำ เรื่องนี้ต้อง

ทำอะไร

เรื่องอาหารการกิน

- ห้องครัวจะมีการรักษาสะอาดอย่างมาก ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าไป เด็กจะถูกฝึกให้สัมผัสรสชาติอาหารต่างๆ ให้มากๆ เด็กจะถูกเปลี่ยนจากอาหารที่ไม่ชอบ ให้ชอบมากขึ้น โดยจะมีการทำเป็นชิ้นเล็กๆ หรือบด หรือโดยการผสมกับอาหารที่ชอบแม่ครัวจะนำตัวอย่างอาหารมาให้ชิม ซึ่งอาหารจะผ่านการจัดจากทีมโภชนาการ เด็กๆ จะได้สารอาหารครบถ้วนทั้ง ข้าว ผัก เนื้อ ปลา และนม เด็กจะเป็นคนตักอาหารด้วยตนเอง หลังจากที่ทำความเคารพขอบคุณอาหารแล้ว ถ้าอาหารที่รับมามากเกินไป สามารถนำกลับไปคืน ไม่มีการกินเหลือ เป็นการสร้างนิสัยการรู้จักความพอดี

- หลังจากทานอาหารเสร็จ ทุกคนจะช่วยกันเก็บภาชนะให้เรียบร้อย เก็บพับกล่องนม เพื่อนำไปรีไซเคิล (Recycle) ช่วยกันทำความสะอาด เก็บกวาดห้องเรียน แยกขยะเปียกแห้ง รีไซเคิล ดังนั้น นิสัยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ จะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก

- หลังอาหาร ก็จะเป็นเวลาเล่น เด็กๆ จะเรียน 2 ชั่วโมง และจะได้พัก 15 นาที เด็กเล็กๆ จะใส่หมวกสีแดง เพื่อให้เด็กโตระมัดระวังความปลอดภัย

- ในวิชาพลศึกษา เด็กๆ จะต้องนำอุปกรณ์ออกมาเอง เมื่อเรียนเสร็จก็ต้องเก็บอุปกรณ์ เพื่อสร้างนิสัยการเสียสละเพื่อส่วนรวม การเล่นก็จะให้เด็กได้มีการวางแผน เพื่อที่จะกำหนดว่า จะชนะอย่างไร

ก่อนจะเลิกเรียน

- จะมีการประชุมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผ่านมา 1 วัน สิ่งที่ดี ที่เพื่อนทำให้ ก็จะมีการชมเชย สิ่งใดที่ผิดพลาด ก็จะนำกลับไปแก้ไข คุณครูก็จะช่วยสรุปว่า ให้เด็กทุกคน ทำดีทุกวัน

- ก่อนกลับบ้านก็จะมีเสียงตามสาย จากนักเรียนรุ่นพี่ จะกล่าวคำล่ำลา และย้ำเตือนว่า เรื่องของพรุ่งนี้ อย่าลืมทำตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ อย่าลืมของ และดูแลรักษาสุขภาพตนเอง

สิ่งที่ดี นำนำไปประยุกต์ใช้ก็ คือ...

- คนญี่ปุ่นจะเน้นเรื่องอนามัยส่วนบุคคล ในการใช้ผ้าปิดปาก เมื่อรู้ว่า ตนเองไม่สบาย ก็
ต้องไม่แพร่เชื้อโรค โดยการใส่ผ้าปิดปาก

- ความสะอาดและความเป็นระเบียบ ที่ถูกฝึกกันมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มองไปทางไหนในประเทศ
ญี่ปุ่นก็จะมีแต่ความสะอาดตา และทุกคนจะให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด

- คนญี่ปุ่นจะมีความรับผิดชอบอาหารของตนเอง ไม่กินเหลือทิ้ง โดยอาหารแต่ละมื้อจะ
เน้นคุณค่าสารอาหาร แคลอรี และแม่ครัวจะต้องมีใบอนุญาต โดยหลายๆ อาชีพของคนญี่ปุ่นมักจะ
ต้องมีการออกใบอนุญาต (ที่มา :
:

<http://www.oknation.net/blog/Smartlearning/2012/08/19/entry-1>)

คำถาม

1. จากเรื่องที่ทำให้นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร

.....

2. เรื่องนี้นักเรียนคิดว่าเกี่ยวข้องกับควมมีวินัยด้านใดบ้าง

.....

3. นักเรียนเกิดความคิดและความรู้สึกอย่างไร

.....

4. นักเรียนได้รับประโยชน์จากเรื่องที่ทำอย่างไร

.....

5. นักเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

ใบกิจกรรมที่ 2.1.2

เรื่อง ความมีวินัย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่อง ความมีวินัยในตนเองได้
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีวินัยกับการไม่มีวินัย

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณาภาพต่อไปนี้แล้ว แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้คนไทยกับการซื้อโทรศัพท์มือถือ

คนไทยกับการซื้อโทรศัพท์มือถือ

คนญี่ปุ่นกับการรับของตอนเกิดสึนามิ

คนไทยรอบัตรเข้าชมภาพยนตร์เรื่องนเรศวร

คนญี่ปุ่นรอบัตรเข้าชมภาพยนตร์

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

.....

2. นักเรียนจงเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

.....

3. นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร

.....

4. นักเรียนจะมีวิธีแก้ไขพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไร

.....

5. นักเรียนมีวิธีการสร้างวินัยให้คนไทยอย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อ

1. ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบ
2. ให้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ
3. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

สถานการณ์ปัญหาเด็กในสังคมไทยนับวันจะรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่แข่งขันกันอย่างเสรี ต่อสู้กันทางการตลาด กระตุ้นและเร่งเร้าให้ผู้คนนิยมการบริโภคผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้โครงสร้างของสังคมไทยอ่อนแอ ต้นทุนทางสังคม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ที่เป็นเอกลักษณ์แสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของไทยถูกละเลยและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรและความซื่อสัตย์ พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปตามโลกาภิวัตน์ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวลดน้อยลง ขาดการเอาใจใส่และละเอียดในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของสังคมไทยให้กับเยาวชนเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบัน

การศึกษามีหน้าที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนคนในชาติปลูกฝังและสร้างความรับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนด้วยกระบวนการทางการศึกษาเพื่อลดปัญหาและเพิ่มความสุขให้เกิดขึ้นในสังคม การศึกษามีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชน 6 บทบาท ได้แก่

1. การบังคับ ควบคุม (Custodial Function) เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่อยู่ในกรอบ กฎเกณฑ์ของสังคม โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามความแตกต่างของวัย
2. การสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติ (Creating a national identity Function) การศึกษาต้องพัฒนาให้เยาวชนเกิดความรู้สึกและประสบการณ์ร่วม เพื่อทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อประเทศชาติ
3. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (The shilling Function) ให้มีความสำคัญกับทักษะการดำรงชีวิต การพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อการทำงานตามความต้องการของภาคเศรษฐกิจ
4. การสร้างและคัดสรรคุณภาพของคน (The credentialing Function) เพื่อตอบสนองต่อการเข้าสู่ตำแหน่งงานและสถานภาพทางสังคม

5. การคัดสรรความรู้ จัดระบบองค์ความรู้ (Knowledge Function) คือการพิจารณาคัดสรรความรู้ของสังคมมาสร้างเป็นหลักสูตร

6. การถ่ายทอดความรู้ของสังคม (The selecting organizing and transmitting of public)

ดังนั้น การศึกษาจึงมีพลังในตัวเองที่จะสร้างสรรค์และกำหนดบทบาทการพัฒนา เด็ก และเยาวชน ด้วยกระบวนการการบังคับควบคุม การสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การสร้างและคัดสรรคุณภาพของคน การจัดองค์ความรู้ และการถ่ายทอดทางสังคม เพื่อให้เด็กและเยาวชน คนในชาติ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กนั้น ต้องมุ่งให้เด็กสามารถควบคุมตนเองและรู้จักปกครองตนเองได้ สถานศึกษาต้องมีกระบวนการในการสอนทักษะทางสังคม และพฤติกรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ต้องปลูกฝังแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีการปรับตัวที่ดี และต้องดูแล ป้องกัน ควบคุมและแก้ไข พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียน ด้วย กฎข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้เรียน ให้ความคุ้มครองตนเอง และปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ลดปัญหาในด้านความประพฤติของผู้เรียนได้

ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

ผลของการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ

- คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
- คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

และต่อสังคม

- ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่มีการบังคับจากผู้อื่น

- คนที่มีความรับผิดชอบ จะไม่นำความเสียหายและสร้างความเสียหายแก่ตนเองและสังคม

- คนที่มีความรับผิดชอบจะทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข ต่อตนเองและสังคม

- คนที่ขาดความรับผิดชอบ ย่อมจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญใดๆและมักจะได้รับคำตำหนิในการทำงาน

- คนที่ขาดความรับผิดชอบ จะเป็นคนเฉื่อยชาไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคใดๆได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคน ไม่มีความสามารถ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

- คนที่ขาดความรับผิดชอบ มักจะทำงานใดๆ ไม่บรรลุจุดหมาย ไม่ทันเวลา
- คนที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม ทำให้สังคมวุ่นวายไม่เรียบร้อย ไม่มีระเบียบ

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีศักยภาพที่ดี
2. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่สมรรถนะที่ดี (Based Competency)
3. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเสมอ
4. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีการวางแผนที่ดี
5. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่ตรงต่อเวลา
6. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี
7. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนขยันหมั่นเพียร
8. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนมุ่งมั่นและมีเป้าหมายในการทำงาน
9. คนที่มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
10. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนมองโลกในแง่ที่ดีเสมอ
11. คนที่มีความรับผิดชอบ จะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
12. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนน่าเชื่อถือและมีคุณค่าในสังคม
13. คนที่มีความรับผิดชอบจะได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
14. คนที่มีความรับผิดชอบสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
15. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม
16. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ต่อตนเองและสังคม
17. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มีความยุติธรรม
18. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตย
19. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน
20. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ใช้ชีวิตที่สงบสุข
21. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่พบความสำเร็จในชีวิต

จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบ มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และสังคมโลกเกิดความสันติสุข ดังนั้น โรงเรียน ครู และบุคลากรต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา จึงต้องแสดงบทบาทและความ

รับผิดชอบในการสร้างเด็ก เยาวชนและคนในชาติให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม อย่างจริงจัง

เรียบเรียง จากวารสารวิทยากร ปีที่ 107 ฉบับที่ 12 เดือนตุลาคม 2551

คำถาม

1. นักเรียนคิดว่าความรับผิดชอบมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างไร
.....
2. ความรับผิดชอบมีประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชนและสังคมอย่างไร
.....
3. ถ้าบุคคลในชุมชนขาดความรับผิดชอบจะมีผลเสียอย่างไร
.....
4. นักเรียนคิดว่านักเรียนได้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวสังคมและชุมชนอย่างไรบ้าง
.....
5. จงยกตัวอย่างที่นักเรียนมีส่วนความรับผิดชอบในสังคม มา 3 ข้อ
  - 5.1.....
  - 5.2.....
  - 5.3.....

ใบกิจกรรม
เรื่อง ความรับผิดชอบ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความรับผิดชอบได้
2. บอกประโยชน์ของความรับผิดชอบได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านพระบรมราโชวาทที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้และออกมา
นำเสนอหน้าห้องเรียน

“...ความเจริญของประเทศไทย เป็นความเจริญส่วนรวม ซึ่งเกิดจากผลงานหรือผลของการ
กระทำ

ของคนทั้งชาติ ถือได้ว่าทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและ
ความสามารถ

และเกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้และทำงานให้แก่ประเทศไทยได้โดยลำพังตนเอง...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๓

แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้

1. จากบทความข้างต้น เป็นพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

2. จากพระบรมราโชวาทข้างต้นเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. ข้อคิดที่นักเรียนได้รับจากการอ่านพระบรมราโชวาท

.....

4. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่านพระบรมราโชวาท

.....

5. นักเรียนนำพระบรมราโชวาทไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

.....

ใบกิจกรรม
เรื่อง ความสะอาด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความสะอาดได้
2. บอกประโยชน์ของความสะอาดได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณาภาพต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้และออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

คำถาม

1. นักเรียนจะตั้งชื่อภาพว่าอย่างไร

.....

2. นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

.....

3. มีผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

3.1 ผลกระทบต่อบุคคล

.....

3.2 ผลกระทบต่อชุมชน

.....

3.3 ผลกระทบระดับประเทศ

.....

4. ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในท้องถิ่นที่ท่านจะมีวิธีการจัดการกับปัญหานี้อย่างไรบ้าง

.....

5. วิธีการที่จะทำให้สถานศึกษาของนักเรียนสะอาดสามารถทำได้อย่างไรบ้าง

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความสะอาด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความสะอาดได้
2. บอกประโยชน์ของความสะอาดได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อกำหนดให้
ข้อคิดจากผ้าจี๊รว

ผ้าจี๊รวยอมสกปรกเพื่อให้สิ่งอื่นสะอาด

เสน่ห์ของคนอยู่ที่ยอมลำบากเพื่อให้ผู้อื่น เป็นสุข

พ่อแม่ยอมเหนื่อยเพื่อให้ลูกหลานอยู่สุขสบาย

ความสุขแท้ของคนคือการได้ยืนแอบยิ้ม อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้อื่น

ผ้าจี๊รวดูดซับความสกปรกได้ แต่ก็สลดคราบความสกปรกออกจากตัวได้ตลอดเวลา เสน่ห์
ของคนที่รู้ตัวเองว่าสกปรก ถึงเวลาต้องชำระล้างแล้ว มิใช่ยอมความสกปรกไว้ แกล้งบอกว่าตน
สะอาด

ผ้าจี๊รวเป็นผ้าที่สะอาดที่สุด

ในขณะที่คนมองว่าสกปรกที่สุด เหมือนคนที่ฝึกหัดขัดเกลาคตนเอง รู้จักถ่อมตนและ
อ่อนโยน

ไม้อ้อหังอวดดี ให้เป็นที่รังเกียจ หมั่นไส้ของคนอื่น เขาจะเป็นคนที่มีคุณค่า ไม่ว่าจะจากสกุลใด

การศึกษามากหรือน้อยก็ตาม เป็นผู้ใฝ่รู้แต่ไม่อวดดี เหมือน ผ้าจี๊รวห่อทอง

ผ้าจี๊รวถึงจะเป็นผ้าไม่มีราคา แต่มีคุณค่ายิ่งใหญ่ได้ เหมือนคนที่พยายามทำตนให้มีคุณค่า ด้วยการ
ทำงานมิใช่ด้วยการประจบ ทำตนให้มีประโยชน์ ให้มีค่า ไม่ใช่งอมืองอเท้า น้อยเนื้อต่ำใจในวาสนา
ชะตาชีวิตต้องสร้างกำลังใจให้ตนเองอย่ารอกอยจากคนอื่น

ผ้าจี๊รวไม่เกียจงอนว่าจะถูกใช้เช็ดถูอะไร เหมือนคนที่ยอมอาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย
โดยไม่ ปริปากบ่น รู้จักอาสาคน อาสาทำงาน ต้องตั้งใจทำงานโดยไม่เกียจงอน ไม่ว่าจะป็นงาน
ใด ๆ ก็ตาม คนที่ตักงานเพราะไม่ยอมทำงาน

ผ้าจี๊รวยอมให้ถูกใช้งานในที่สกปรกที่สุด เหมือนคนที่ยอมทำให้สิ่งที่ตนทั้งหลายรังเกียจ ที่
เขาเห็นว่าเป็นงานชั้นต่ำ แต่ก็ตั้งใจทำให้เป็นของมีค่าขึ้นมาได้ หรือยินดีในการบริการ เหมือนคนที่

อัมเอิบเมื่อได้บริการรับใช้คนอื่น รับใช้สังคม คือใจเมื่อคนยินดี มาใช้บริการความรู้ ความสามารถ
ของตน และยินดีที่ได้เสนอตัวเขาไปบริการมากกว่าเข้าไปบริหาร

ผ้าขี้ริ้วพอใจที่ได้อยู่เบื้องหลังความสะอาด เหมือนคนกวาดพอใจที่ได้อยู่เบื้องหลัง
ความสำเร็จของคนอื่นต้องมีความพอใจที่จะทำงานปิดทองหลังพระ เป็นนายอินหรือนางอิน ผู้ปิด
ทองหลังพระ มีความสุขและภูมิใจที่ได้มอบความสำเร็จให้คนอื่น มีมากที่ผู้น้อยบางคน ทำงานแล้ว
ทำให้ผู้ใหญ่เลิกลง ขณะที่ตัวเองโตขึ้น

ผ้าขี้ริ้วทนทานต่อการขัดถูซักล้างไม่เปราะบาง เหมือนคนที่มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อ
อุปสรรคปัญหา แม้จะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็อดทนได้ เพื่อให้สำเร็จ ประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น มีจิตใจ
หนักแน่นไม่เปราะบางหักง่าย คือไม่เป็นคนทุกข้ง่ายใจเบา แต่นิ่งและหนักแน่นคงจุดแผ่นดิน

ผ้าขี้ริ้วแม้จะถูกมองว่าเป็นผ้าขี้ริ้ว แต่ไม่ทำตัวให้ขี้เหร่ เหมือนคนที่รู้ตัวเองว่า กำลังถูก
ปรามาสลบประมาท จะต้องตั้งใจเอาชนะอุปสรรค ตรงนั้นให้ได้ ไม่พ่ายแพ้ต่อคำปรามาสของผู้อื่น
รู้ตัวตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไรและมีกำลังใจในสิ่งนั้น มองเห็นคุณค่าจากสิ่งที่คนทั้งหลายมองว่าไร้
ค่า เมื่อมีปัญหาให้หัดมองสองด้านเสมอ ผ้าขี้ริ้วมีเสน่ห์เพราะยอมสัมผัสกับสิ่งสกปรก

ถ้าไม่มีผ้าขี้ริ้ว.... โยพื้นจึงสะอาดได้....

ถ้าไม่มีผ้าขี้ริ้ว.... โย โลกทั้งโลกจึงสะอาดได้

ถ้าไม่มีผ้าขี้ริ้ว.... เดือคร้อน

จำเป็นต้องเอาเสื่อผ้าสวย ๆ มาเช็ดแทนหรือ

ผ้าทุกชิ้น.....เป็นผ้าขี้ริ้วได้ ทุกพื้น

เว้นเสียแต่ ผ้าใดจะยอม เสียสละ มาผ้าขี้ริ้วต่างหาก

ชีวิตของคนเราก็เช่นกัน หากทนความทุกข์ยากลำบาก ยอมสัมผัสกับงานที่ต่ำต้อยได้ก็จะมีเสน่ห์
และมีความหมายทุกคนจึงควรพากเพียรพยายามสร้างเสน่ห์ให้กับชีวิต อย่างที่ผ้าขี้ริ้วสร้างเสน่ห์
ให้กับตัวเอง

คุณเห็นด้วยไหมที่ว่าเราต้องทำตัวเองให้มีคุณค่าและมองเห็นค่าของตัวเองก่อน แล้วเราจะไม่รู้สึกลึก

ท้อแท้หมดหวัง (จาก : [http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=cmu2807&date=22-05-](http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=cmu2807&date=22-05-2008&group=8&gblog=20)

[2008&group=8&gblog=20](http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=cmu2807&date=22-05-2008&group=8&gblog=20))

คำถาม

1. จากบทความข้างต้นนักเรียนคิดว่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

2. นักเรียนเกิดข้อคิดกับผ้าขี้ริ้ว อย่างไร

.....

3. ผ้าขี้ริ้วห่อทองหมายถึงอย่างไร

.....

4. ปีกทองหลังพระกับผ้าขี้ริ้ว นักเรียนคิดว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

.....

5. ผ้าขี้ริ้วมีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

.....

.....

ใบกิจกรรม
เรื่อง ความขยัน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความขยันได้
2. บอกประโยชน์ของความขยันได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้

ขยัน ● สำเร็จ...ขี้เกียจ ● ล้มเหลว

อดีตไม่ขยัน...ปัจจุบัน...ไม่ชวนชวาย

อนาคต...ไม่ต้องทำนาย...

ประสบความสำเร็จแน่นอน

อดีตขยัน...ปัจจุบัน...ชวนชวาย

อนาคต...ไม่ต้องทำนาย...

ประสบความสำเร็จแน่นอน

คำถาม

1. จากข้อความข้างต้นนักเรียนควรตั้งชื่อเรื่องว่าอย่างไร

.....

2. นักเรียนคิดว่าเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. เมื่ออ่านข้อความแล้ว นักเรียนเกิดความคิดและความรู้สึกอย่างไร

.....

4. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่าน มีอย่างไร

.....

5. นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความสามัคคี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่อง ความสามัคคีได้
2. บอกประโยชน์ของความสามัคคีได้

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณาภาพต่อไปนี้แล้ว แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้และออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

ภาพที่

ภาพที่ ▶

ภาพที่

ภาพที่ ▼

คำถาม

1. จากภาพนักเรียนเห็นมดแดงกำลังทำอะไร

.....

2. นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไรกับพฤติกรรมของมดแดง

.....

3. นักเรียนจะนำพฤติกรรมของมดแดงมาใช้ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างไร

.....

4. จากภาพนักเรียนคิดว่าได้ข้อคิดในเรื่องอะไรบ้าง

.....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมมีอะไรบ้าง

.....

ใบกิจกรรม
เรื่อง ความเป็นชาติไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความเป็นชาติไทยได้
2. บอกประโยชน์ของความเป็นชาติไทยได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้

สุนทรพจน์ ประเทศชาติพันภัย หากคนไทยรักกัน

พระมหาปริชา ปภสฺสโร ประพันธ์

กราบนมัสการพระอาจารย์ที่เคารพอย่างสูง

กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ท่านคณะกรรมการ และสวัสดีค่ะ/สวัสดีครับ ท่านผู้ฟังผู้มีเกียรติ
ทุกท่าน

ดิฉัน/กระผม.....นักเรียนระดับปวช. ห้อง.....

ขอนำเสนอ สุนทรพจน์ เรื่อง ประเทศชาติพันภัย หากคนไทยรักกัน

จะหักหาญผลาญใจกันไยเล่า

ถา น้ำตาคลอเบาไม่พอหรือ

เห็นขี้อุดคุดลากกระชากมือ

กำมือถืออาวุธไล่ฆ่ากัน

ตะเบ็งโพล่งโถงเสียงสำเนียงฟุ้ง

ท้วงทำนองก้อง โกรธเหมือนโมหันต์

หมายสิ่งใดไยเฝ้าเข้าโรมรัน

ล้างชีวันผลาญชนจนวุ่นวาย ฯ

ท่านผู้ฟังที่เคารพคะ ที่ดิฉันยกบทประพันธ์นี้ขึ้นมาเพื่อเตือนให้ทุกท่านระลึกถึงความ

โหดร้ายของช่วงเวลาที่เราร้ายของสังคมไทย ให้เราทุกคนหันมาเห็นสำคัญของความ

สามัคคี เพื่อให้เรารอดพ้นวิกฤตการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา

หากเปรียบชีวิตคนเหมือนกับต้นไม้ ต้นไม้ต้นหนึ่งย่อมต้องผ่านฤดูกาลอัน

หลากหลาย เพื่อให้ผ่านเวลาเหล่านั้นต้นไม้ต้องอดทนเรียนรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่ผ่านร้อน ผ่าน

ฝน ผ่านลมหนาว ก็ไม่อาจเป็นต้นไม้ใหญ่ได้ ไม่ผ่านการเจียรไน ไหนเลยจะกลายเป็นเพชรเม็ด

งาม”

ชีวิตคนๆ หนึ่งเป็นต้นไม้ต้นหนึ่ง จะเป็นปุ๋ยของแผ่นดิน เป็นต้นไม้ที่ให้ร่มเงาแก่

แผ่นดิน ก็เป็นต้นไม้ของแผ่นดิน ประเทศไทยดินแดนอันอุดมด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร

แมกไม้ สายธาร น้ำ น้ำ ธรรมชาติสวดใส่ไว้มลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอัน
มากมายจนดูเหมือนจะใช้ไม่หมดไม่ว่าจะกี่ภพ ก็ชาติ แต่สิ่งเหล่านี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตาม
กระแสโลกที่เปลี่ยนไป ในสมัยก่อนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ใช้โดยมือ/แรงงาน ของ
มวลมนุษยชาติ การสึกกร่อนของธรรมชาติจึงค่อยเป็นค่อยไป

ต้นไม้ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำ เมื่อมีแมกไม้มากมาย ยังความชุ่มชื้นให้ผืนดิน เมื่อผืนดิน
ชุ่มชื้น บรรยากาศสดชื่น ผู้คนต่างสวดใส่หัวใจเบิกบาน การงานบรรลุเป้าหมาย ต้นน้ำลำธารจะคืบ
มา ดังนั้นการปลูกต้นไม้จึงเท่ากับปลูกต้นน้ำด้วย

ต้นไม้ใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขา ฝูงนกกาใหญ่น้อยพลอยได้อาศัย รมไม้ใบบัง ซ่อนตัวหลบ
พญาเหยี่ยวหรือสัตว์ร้ายนานา ต้นไม้อัดทนต่อความชุกชุนของเหล่าสรรพสัตว์เล็กใหญ่เหล่านั้น แม้
จะอุจจาระใส่ จิกเจาะคอกใบก้านกิ่งให้เสียหายเจ็บปวด ต้องยอมเป็นผืนดินให้ผู้คนเหยียบย่ำ
ตามแต่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ รongรับทุกอารมณ์ ทุกกิจกรรม ทุกพฤติกรรมที่ถูกกระทำด้วยความ
ซื่อสัตย์อย่างนัยแห่งคุณธรรม แผงเร็น เต็มเปี่ยมด้วยอำนาจบารมี

ฝูงชน จะทุกข์ – สุขปานใดก็ตาม จักเข้ามาสู่อ้อมกอดของต้นไม้ อาศัยร่มท่มพุ่มไม้ได้บัง
รังสีอำมหิตที่จะทำร้ายเขาเหล่านั้น เพียงเพราะเขารู้ว่าอยู่ใต้ร่มเงาแห่งต้นไม้แล้วเขาปลอดภัยเท่า
นั่นเอง นี่คือความยิ่งใหญ่ของต้นไม้ ที่ผู้นำต้องปลูกเป็นต้นไม้แห่งบารมี เป็นผู้นำต้องเป็นที่พึ่งของ
ประชาชน มิใช่ผู้นำภัยสู่ประชาชน ประชาชนต้องเข้าหาพึ่งพาได้ทั้งยามสุขและยามทุกข์

โลกเจริญขึ้นทางวัตถุ ความเป็น “บริ โภคนิยม” พุ่งสุดขีดด้วยกำลังแรง ยกที่จะมีสิ่งใด
ทดแทนได้ กระแสการทำลายล้างยิ่งสูงขึ้นทุกวินาที การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
คนมิได้ใช้ด้วยแรงงานคนหรือจะมีก็ เพียงส่วนน้อยมาก

การทำลายล้างกันเพื่อการแยกดินแดน การแตกแยกทางความนึก ทำให้สังคมย่อยยับใน
บัดดลอย่างถอนรากถอนโคน ซึ่งจะเยียวยาหรือทดแทนโดยความรัก ความเข้าใจ ความมีเหตุมี
ผล การหันหน้าเข้ามาคุยกัน หากคนไทยเราหันมาช่วยสร้างความรัก ความเข้าใจขึ้นมา
ทดแทน โดยไม่ทำลายฐานความคิดของฝ่ายตรงข้าม เพียงแต่เราต้องใส่แว่นคนละอัน แว่นแห่ง
ความคิด แว่นแห่งความเข้าใจ แว่นที่สังคมไทยต้องการ

แว่นนั้นชื่อว่า แว่นแห่งความสามัคคี

ผู้นำทุกฝ่ายต้องคิดถึงประชาชน อย่าปล่อยให้ประชาชนคิดเฉย ๆ คิดตามสบายไม่มี
ทิศทาง ต้องทำให้ประชาชนทั้ง รู้จักคิด คิดได้ และคิดเป็น ด้วย การรู้จักคิด คือ การมองโลกในแง่ดี
คิดในเชิงบวกสร้างสรรค์ การคิดได้ คือ รู้แยกแยะ อะไรถูก อะไรผิด อะไรควร ไม่ควร รู้จักผิดแล้ว
ก็หยุด อย่าไปฝืนหรือดึงดันท้วงทำต่อไปอีก

ส่วนการคิดเป็น คือ การคิดสลับซับซ้อนแก้ปัญหาภาพรวมของชุมชน สังคมได้ มองถึง
ปัญหาอนาคต มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีกระบวนการทำงานการบริหารจัดการ เป็นลักษณะการคิด
เชิงบริหาร เมื่อประชาชนรู้จักคิด คิดได้ และคิดเป็น เช่นนี้สังคมร่มรื่นน่าอยู่ เป็นสังคมแห่งการ

เรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หากหลอมความคิดหลากหลายจนเป็นหนึ่งเดียวได้ และทุกคนพร้อมก้าวเดินไปข้างหน้าด้วยสมานฉันท์ เช่นนี้ เป็นสังคมที่พึงประสงค์มิใช่หรือ

ต้นไม้ และต้นหนจะเป็นรากแก้วของแผ่นดินเป็นฐานให้การปกครองและการพัฒนา
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หากผู้นำและนักปกครองช่วยกันปลูก และบำรุงรักษาให้เจริญงอกงามในทุกชุมชน
สังคม ทั้งประเทศ คือ การสร้างชาติให้เกร่ง แบ่งเบาภาระงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เพราะพระองค์ท่านมีพระราชปณิธานอย่างแน่วแน่ ที่จะเห็นพสกนิกรทุกรูปนามได้รับการพัฒนา
ให้อยู่เย็น เป็นสุข โดยทั่วกัน ตามพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อ
ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั่นเอง

วันนี้.....ท่านจะปลูกต้นอะไรให้สังคม

“ชนใดไร้รักสมัครสมาน	จะทำการสิ่งใดก็ไร้ผล
แม้ชาติย่อยยับอัปจน	บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร
ต่างคนต่างคิดแคँนเคื่อง	ต่างคนหาเรื่องใส่ร้าย
ต่างคนต่างความคิดและจิตใจ	ถ้อยที่ถ้อยอาศัยไทยด้วยกัน”

ความเป็นสังคมต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน รักชีวิต รักตัวเอง รักครอบครัว รักพวกพ้อง รัก
ชุมชน

รักถิ่นฐานคั้งรักตน รักสังคมเสมือนรักบ้าน รักชาติคั้งครอบครัว

หากไม่มีรักความสามัคคีเป็นพื้นฐานแล้ว สังคมไทยจะอยู่รอดพ้นและจะยั่งยืนได้อย่างไร”

เรามาปลูกต้นไม้ชื่อว่า ต้นรัก ก่อเกิดเป็นความสามัคคีกันดีกว่าไหม

อย่าถามว่า “ต้นไม้และแผ่นดินนี้ให้อะไรแก่ท่านบ้าง แต่จงถามให้มากกว่าเราจะปลูกอะไรบน
แผ่นดิน และใช้อะไรทดแทนต้นไม้ที่เป็นบรรพบุรุษของเราบ้าง

สวัสดี

คำถาม

1. จากสุนทรพจน์ข้างต้น เป็นสุนทรพจน์ เกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

2. เมื่ออ่าน/ฟังสุนทรพจน์นี้แล้ว นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

.....

3. นักเรียนคิดว่า สุนทรพจน์ เรื่อง ประเทศชาติพันภัย หากคนไทยรักกัน มีความสำคัญต่อ
นักเรียนอย่างไร

.....

4. ถ้าคนไทยปฏิบัติตนตาม ข้อความสุนทรพจน์ดังกล่าว จะมีประโยชน์อย่างไร

.....
5. ในฐานะที่นักเรียนเป็นคนไทยคนหนึ่งท่านจะมีวิธีปฏิบัติตนเองอย่างไร เพื่อให้ ประเทศชาติพิน
ภักดิ์ หากคนไทยรักกัน
.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความเป็นชาติไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความเป็นชาติไทยได้
2. บอกประโยชน์ของความเป็นชาติไทยได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนบทความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามและออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

“บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา
หน้าที่เรารักษาสืบไปลูกหลาน เหลนโหลน ภายหน้าจะได้มีพุทธศาสนาคงจะต้องมีประเทศ
ไทยมิยอมให้ผู้ใดมาทำลาย

ถึงชู่มาล้างโคตร ก็ไม่หวั่น จะสู้กันไม่หลบหนีหายผู้ตรงนี้ผู้ที่นี่ผู้จนตายถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเราเราต้องรักษาอย่าทำลายเชิญมาเรารู้เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชูเรารู้ไม่ถอยจนก้าว
เดียว”

(เพลงพระราช

นิพนธ์ เราสู้)

ย้อนมองกลับไปหลายสิบปี หลายร้อยปีที่ผ่านมานี้ หน้าประวัติศาสตร์ของไทยเรา ได้
บันทึกในเรื่องของการรักษาแผ่นดิน รักษาเอกราช และรักษาความเป็นชาติไทยเอาไว้ บรรพ
กษัตริย์บรรพบุรุษทำศึกสู้รบกับชนชาติอื่น ที่คิดจะมาเอาแผ่นดินของเราไปเป็นของเขา คิดที่จะ
ทำลายความเป็นไทยของเรา ท่านเหล่านั้นก็ได้ปกป้องเอาไว้อย่างเต็มที่ เสียเลือดเสียเนื้อไปมากมาย
เลือดที่ไหลลงไปบนผืนพุทธาก็เพื่อที่จะมีแผ่นดินไว้ให้ลูกหลานได้อาศัยในภายภาคหน้าทั้งสิ้น
เหล่านั้นรบผู้กล้าได้ต่อสู้กันอย่างกล้าหาญและไม่หวั่นเกรงกับอันตราย ท่านตระหนักดีว่า
บ้านเมืองของเรา แผ่นดินของเราต้องปกป้องรักษาเพื่ออะไร และเพื่อใคร นับจากวินาทีนั้นก็เป็นาที่
ของเราลูกหลานของท่านเหล่านั้นที่จะมีหน้าที่ในการดูแล รักษาแผ่นดินผืนนี้เอาไว้ตราบนานเท่า
นาน

พระมหากษัตริย์ของไทยเราทุกพระองค์ท่านทรงมีหน้าที่ดูแลปกครองของพระองค์และ
แผ่นดินไทย พระองค์ทรงพร้อมที่จะยอมเสียทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อแผ่นดินไทยดังที่ได้ศึกษาจาก
ประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งกษัตริย์ได้ทรงเป็นแม่ทัพในการออกทำศึกสู้รบกับข้าศึก
พระองค์ทรงนำทัพออกไปรบด้วยความองอาจ ความสง่างามและการปกป้องประชาชนในความ
ดูแลของพระองค์ และในปัจจุบันกษัตริย์ไทยทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย พระองค์ทรงมีพระดำริ
อย่างแน่วแน่ในการที่จะแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ อีกทั้งพระองค์ทรงรักชาติไทย ดังบทเพลงพระ

ราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ว่า “จะแน่วแน่แก้ไข ในสิ่งผิด จะชาติจน ชีวิตเป็นสุขผง”

ครั้งก่อนประเทศไทยเคยรุ่งเรืองถึงขีดสุด ก่อนที่จะค่อยสูญเสียดินแดนไปที่ละเล็กเล็กละน้อย และเสียไปมากกว่าครึ่งของประเทศในขณะนั้นเลยทีเดียว พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทุกพระองค์พยายามรักษาดินแดนรักษาเอกราชของประเทศไทยเอาไว้ โดยการทำการบอกศึกษาสงคราม รวมไปถึงการที่จะยอมเสียดินแดนส่วนน้อย เพื่อรักษาแผ่นดินส่วนใหญ่เอาไว้ นับรวมกันแล้วนับรวมแล้วไทยเสียดินแดนมาแล้วทั้งสิ้น 14 ครั้ง รวมพื้นที่ที่เสียไป 782,877 ตร.กม. จากพื้นที่ 1,294,992 ตร.กม. ในอดีต จนถึงวันนี้ไทยเหลือพื้นที่เพียง 512,115 ตร.กม.

นับวันการไม่เคารพในสถาบันกษัตริย์ สถาบันชาติ และศาสน์จะเพิ่มขึ้นทุกวัน ดังเช่น การไปพุดจาปราศรัยในที่สาธารณะในเชิงดูหมิ่นสถาบันกษัตริย์ การไม่ยืนตรงในโรงภาพยนตร์เมื่อเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี และการปาสิ่งของใส่พระบรมฉายาลักษณ์ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการสูญเสียดินแดนให้กับประเทศอื่นก็ยังคงมองว่า เป็นเรื่องธรรมดา หรือว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนไปแล้วจริงๆ

สังคมไทยในทุกวันนี้ผู้คนต่างก็ต้องทำงานแข่งกับเวลา คนในปัจจุบันส่วนใหญ่ถือเป็นคน “สมัยใหม่” ที่ในชีวิตประจำวัน แทบจะหายใจเข้าหายใจออกเป็นเงินเป็นทอง ทำอะไรก็ขอเพียงแค่ว่าตัวเองและครอบครัวอยู่รอดไปวันๆ ไม่มีเวลาที่จะสนใจข่าว ไม่สนใจชาติบ้านเมือง ไม่สนใจว่าใครจะทำอะไร เช่น เมื่อทราบข่าวว่า ไทยเราเสียแผ่นดิน ก็มักจะมีคำถามหลุดออกมาเสียทุกครั้งว่า แผ่นดินเราเสียหรือ ? แล้วทำไมล่ะ? เป็นต้น จากตัวอย่างที่ยกขึ้นมา ถือว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยเรา ผิดไปจากแต่ก่อนมาก ความเห็นแก่ตัวของเรามีมากขึ้น คนไทยเราไม่ตระหนักถึงคุณค่าของแผ่นดินที่เราได้อาศัยอย่างที่เหมาะสมจะเป็น ทำให้การเสียแผ่นดินไทยถูกมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่จำเป็นที่จะต้องใส่ใจอะไร หรือแม้กระทั่ง การเสียแผ่นดินถึง 14 ครั้งก็ยังไม่รู้สึกอะไร

การรักษาดี รักแผ่นดิน รักองค์กษัตริย์ ของเราที่แสดงออกมามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการออกไปเกณฑ์ทหารเพื่อที่จะรับใช้ชาติ ปกป้องดูแลรักษาดินแดน และอำนาจอธิปไตยของไทย การเป็นพลเมืองดีของชาติ การทำตามพระราชดำริของพระเจ้าแผ่นดินหรือพระบรมวงศานุวงศ์ หรือการสวมใส่เสื้อผ้าที่แสดงถึงความรักชาติ รักแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ แต่ยังมีคนบางกลุ่มที่เพียงแค่ว่าแสดงออกหรือเพียงแค่ว่าพูดออกมาเท่านั้น แต่ภายในจิตใจไม่ได้คิดแบบนั้นจริงๆ ยกตัวอย่างเช่น พระราชินีทรงตรัสว่า ขอรื้ออย่าให้ประชาชนตัดไม้ทำลายป่ากันอีกเลย หันมาช่วยกันปลูกป่ากันเถอะ แต่ประชาชนยังละเลย กลับตัดไม้ทำลายป่ากันมากขึ้น ถ้าเรารักด้วยใจของเรา พระองค์ท่านทรงรักอะไร เราก็ยอมที่จะรักตามพระองค์ ย่อมที่จะทรงทำตามที่พระองค์ทรงแนะนำ ทรงเตือน ช่วยกันสอดส่องดูแลบ้านเมือง อย่าให้ใครมาทำลาย อย่าให้ดูหมิ่นดูแคลน แบบนี้ถึงจะเรียกว่า รักพระองค์จริง

เยาวชนไทยถือเป็นกำลังสำคัญในการที่จะดูแลรักษาบ้านเมืองต่อไป หรือดังคำพูดที่ว่า “เยาวชนเป็นอนาคตของชาติ” แต่ทุกวันนี้ เยาวชนในส่วนใหญ่สนใจในเรื่องของชาติบ้านเมืองกันน้อยมาก โดยทั่วไปจะหลงใหลในอารยธรรมของชาวตะวันตก และชาวต่างชาติเสียมากกว่า บางคนคิดเกมส์ออนไลน์ บางคนชอบคาราเกะทาลี บางคนมุ่งหน้าเรียนเพื่อหาเงินที่จะใช้ในภายภาคหน้าเพียงอย่างเดียว จนไม่สนใจ เรื่องภายในประเทศของตนเอง เหมือนกับผู้ใหญ่ที่ไม่สนใจว่าใครเขาจะทำอะไร และดูเหมือนจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น เยาวชนมักจะมองว่า เรื่องของชาติบ้านเมืองเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ให้ผู้ใหญ่เขาทำกัน ตนเองไม่มีสิทธิ์เกี่ยวข้องอะไร มันยังไม่ถึงเวลาที่เราจะไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ แล้วแบบนี้อนาคตของชาติจะยังเป็นอนาคตที่ดีของชาติอยู่อีกหรือไม่

สาเหตุสำคัญคือการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และระบบการเรียนการสอน เพราะมาจากว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ อยู่ที่โรงเรียน เกือบ 7-11 ชม.อยู่บ้านราวๆ 10-13ชม. ที่โรงเรียน โรงเรียนต้องเน้นหนักในมุมมองมองที่ที่วาระหว่างการเรียนการสอน หรือชีวิตภายในโรงเรียนได้มีการสร้างและเสริม ความคิดของเยาวชนในแง่ของสถาบันหลักของชาติหรือไม่ การสอดแทรกความคิดต่างๆ จะทำให้เยาวชนมีมุมมองที่กว้างขึ้น ในที่บ้านเยาวชนส่วนใหญ่เมื่อเวลาดูทีวีตามปกติแล้ว เวลาประมาณ 20.00น. จะเป็นช่วงเวลาของข่าวพระราชสำนัก ในบางครอบครัว เมื่อเห็นข่าวนี้จะรีบเปลี่ยนช่องเสียทันที ทำให้เยาวชนหรือเด็กภายในบ้าน รวมถึงบุคคลในครอบครัว ไม่ทราบข่าวพระมหากษัตริย์ไทย รวมไปถึงราชินิกุลได้ดำเนินการกิจอะไรที่ก่อประโยชน์ให้แก่ชาติ บ้านเมือง และแผ่นดินบ้าง ส่งผลให้ความรักชาติ รักผืนแผ่นดิน ตระหนักในคุณค่าของแผ่นดินลดน้อยลงตามไปอีกด้วย

ฉะนั้นการชี้แจงให้เยาวชนและคนในสังคมได้เห็นคุณค่าของแผ่นดิน การรักชาติ การรักและเคารพในสถาบันกษัตริย์ จึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจาก ถ้าหากเราไม่มีแผ่นดิน ไม่มีบรรพบุรุษที่ปกป้องแผ่นดินไทยให้พ้นจากอริราชศัตรู ไม่มีพระองค์ทรงมีบุญคุณต่อประชาชน ทรงสร้างคุณประโยชน์ไว้เสียมากมายจนเราคาดไม่ถึง เราก็คงจะไม่มีเจอกับคนหลายๆ คนที่เรารัก ไม่ได้ทำในสิ่งที่เราอยากจะทำ ไม่ได้เป็นในสิ่งที่เราอยากหรือแม้กระทั่งเป็นตัวเราในวันนี้ มันถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องช่วยกันทำนุบำรุงประเทศชาติของเราให้มันมั่นคงเหมือนดังเช่นแต่ก่อน

คำถาม

1. นักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

2. เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. ข้อคิดข้อคิดที่นักเรียนได้รับจากการอ่านบทความคืออะไร

.....

4. ประโยชน์ที่ได้ที่นักเรียนได้รับมีอะไรบ้าง

.....

5. นักเรียนสามารถนำไปเรื่องความรักชาติ ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

ใบกิจกรรม เรื่อง ความเป็นชาติไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องความเป็นชาติไทยได้
2. บอกประโยชน์ของความเป็นชาติได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านบทความที่กำหนดให้ ตอบคำถาม และออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

การสิ้นสุดของอาณาจักรอยุธยา

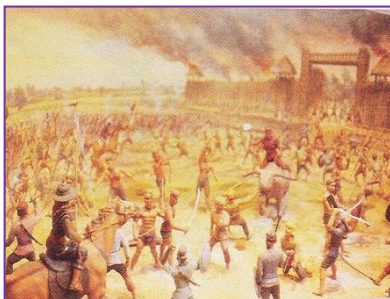
พระพุทธรูปทรงเครื่อง วัดหน้าพระ

หลวงต่อโต วัดพนัญ

วิหารมงคลบพิตร จ.

อยุธยาดำรงความเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1893 จนกระทั่งได้มาถึงวาระ
สิ้นสุด ในปี พ.ศ. 2310 อันเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

สาเหตุภายใน

ปลายสมัยอยุธยา นั้น ขุนนางในราชสำนักขาดความสามัคคี มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกและหา
โอกาสแย่งชิงอำนาจกันอยู่เสมอ ส่งผลให้เกิดความแตกแยกในหัวเมืองต่าง ๆ ความไม่เป็นเอกภาพ
ดังกล่าวนี้ เป็นจุดอ่อนที่ทำให้ไม่สามารถรับศึกจากกองทัพพม่า ที่สามารถเข้าโจมตีได้ในที่สุด

สาเหตุภายนอก

สมัยอยุธยาตอนปลาย พม่าได้ยกทัพเข้ามาบุกรุกดินแดนไทยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2303 เมื่อพระเจ้าอลองพญายกทัพเข้ามายึดมะริดและตะนาวศรี ในครั้งนั้นพระเจ้าอลองพญาทรงพระประชวร และเสด็จสวรรคตระหว่างทางเสียก่อน ในปี พ.ศ. 2307 พระเจ้ามังระ พระโอรสของพระเจ้าอลองพญา ซึ่งเป็นผู้ควบคุมกำลังไพร่พลได้ยกทัพเข้ามาตีอาณาจักรอยุธยาอีกครั้ง เริ่มจากยึดทวาย มะริดและตะนาวศรีก่อน จากนั้นยกทัพเข้ามาตีเมืองต่างๆ คือ เชียงใหม่ ลำพูน และหัวเมืองฝายนำมาซึ่งความไม่พร้อมในการรบ และปัญหาภายในที่มีอยู่คือความแตกแยกของขุนนาง ทำให้อยุธยาพ่ายแพ้ต่อสงครามกับพม่า ในปี พ.ศ.2310

คำถาม

1. จากบทความข้างต้น เป็นเรื่องอะไร
.....
2. นักเรียนคิดว่าจากข้อความข้างต้นเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง
.....
3. ข้อคิดที่นักเรียนได้รับจากการอ่านข้อความว่าอย่างไร
.....
4. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่านบทความมีประโยชน์อย่างไร
.....
5. นักเรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร
.....

ใบความ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
2. บอกประโยชน์การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านบทความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้ละออกมานำเสนอหน้า
ห้องเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการดำเนินชีวิต

ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน ในระยะแรกศาสนาเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อจัดความ
หวาดกลัวสิ่งต่างๆ ที่ล้อมรอบตัวของมนุษย์ คิดว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาจากการ
กระทำของผู้มีฤทธิ์มากกว่าตน เมื่อมนุษย์เริ่มเรียนรู้ธรรมชาติมากขึ้นและเกิดเป็นศาสนาที่มีเหตุผล
เข้ามาเป็นแบบแผนและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ความเชื่อศรัทธาในกิจกรรมหรือพิธีกรรม
ต่างๆ ของแต่ละศาสนาก็กลายมาเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ทำสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ศาสนาทุกศาสนา จะเป็นที่พักพิงใจของมนุษย์ มีหลักธรรมคำสั่งสอนที่มุ่งหมายสั่งสอน
ให้คนที่ป็นสมาชิกในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรมมีเหตุผลและศรัทธาในความถูกต้อง มีพิธีกรรม
และเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นศาสนานั้นๆ บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในฐานะ
บทบาทใดจะต้องยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะธรรมหรือหลักคำสอนจะช่วยแก้ปัญหา
และอุปสรรคต่างๆ ได้ อีกทั้งจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

สำหรับคนไทยแล้ว ศาสนาเป็นสถาบันสำคัญของสังคมไทยโดยยอมรับศาสนาพุทธ เป็น
ศาสนาสำคัญประจำชาติและเปิดโอกาสให้บุคคลนับถือศาสนาต่างๆ ได้โดยอิสระ ยอมรับให้ศาสนา
สำคัญทั้งปวงตั้งอยู่ในประเทศไทยได้ เช่นศาสนาคริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู เป็นต้น แต่ศาสนา
พุทธเป็นจุดรวมจิตใจของคนไทยส่วนใหญ่จึงได้ยึดหลักธรรมมาเป็นพื้นฐานของชีวิตเพื่อที่จะ
นำไปสู่ความมั่นคงของประเทศด้วย นอกจากศาสนาพุทธแล้ว ยังนำสิ่งที่มีคุณค่าของศาสนาอื่นมา
ผสมผสานกับหลักของศาสนาพุทธด้วย เช่น พิธีกรรมของพราหมณ์ในการตั้งศาลพระภูมิ การขึ้น
บ้านใหม่ การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับศาสนาอื่น โดยไม่ถือว่าเป็นการเสื่อมเสียหรือเป็นบาป ยอมรับ
การแต่งงานกับคนต่างศาสนาได้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันของครอบครัว และยังให้การ
คุ้มครองป้องกันศาสนาและลัทธิความเชื่อทั้งหลายที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

หลักธรรมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ สามารถจูงใจและผูกใจคนไว้ได้อย่างแน่นแฟ้น มนุษย์จะนำศาสนาที่คนนับถือติดตัวไปปฏิบัติหรือเผยแพร่ในที่ใหม่ ศาสนาไม่ใช่ของที่อยู่กับที่แต่จะอยู่ตรงที่หนึ่งที่ใดก็ต่อเมื่อมนุษย์ยังไม่อพยพไปไหน บุคคลที่เกิดมาในศาสนาใดก็จะนับถือศาสนานั้น และมีความประพฤติก๊ายกับบุคคลที่นับถือศาสนานั้นๆ เช่น เด็กฝรั่งที่ถูกเลี้ยงแบบไทยและให้นับถือศาสนาพุทธ ก็จะมีพฤติกรรมและความคิดอ่านไปในแบบไทยๆ เป็นต้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยเฉพาะหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตซึ่งทุกศาสนามีความสอดคล้องกัน โดยการยึดมั่นในการทำความคิด ความสอดคล้องกันของหลักธรรมของแต่ละศาสนาทำให้บุคคลเข้าใจกัน อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข หลักธรรมที่ศาสนิกชน สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีดังนี้

1. การทำความดี ละเว้นความชั่ว แนวทางการปฏิบัติของแต่ละศาสนาแตกต่างกันแต่ทุกศาสนาก็สอนให้ทำความดีและละเว้นความชั่วทั้งนั้น เช่น ศีล 5 ของศาสนาพุทธ บัญญัติ 10 ประการของศาสนาคริสต์และหลักศรัทธา 6 ประการกับหลักปฏิบัติ 5 ประการของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

2. การพัฒนาตนเองและการพึ่งตนเอง ศาสนาต่างๆ สอนให้คนพึ่งตนเองและพัฒนาตนเอง เพื่อให้อยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข โดยเฉพาะศาสนาพุทธที่มีพุทธศาสนาสุนทรียะว่า “อตฺตาทิ อตฺตานิ นา โถ” หมายถึง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ศาสนาพราหมณ์มีหลักอาศรม 4 ในข้อพรหมจารี ที่ให้นักศึกษาเล่าเรียนและในข้อฤหัสถ์ที่ให้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ศาสนาอิสลามสอนให้คนใฝ่หาความรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย

3. ความยุติธรรม ความเสมอภาคและเสรีภาพ คำสอนของศาสนาจะเน้นในเรื่องเหล่านี้ เพราะทุกเรื่องจะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ชาติตระกูลไม่ได้เป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างของบุคคล คนที่เกิดมาเท่าเทียมกันทั้งนั้นและสอนให้ทุกคนอยู่ภายใต้หลัก 4 คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติและภยาคติ ศาสนาอิสลามก็สอนให้ดำรงความยุติธรรมอย่าถือตามอารมณ์ใคร่ในการรักษาความยุติธรรมแม้บางครั้งจะกระเทือนต่อตนเอง บิดามารดาหรือญาติบ้างก็ตาม

4. การเสียสละหรือการสังคมสงเคราะห์ศาสนาต่างๆ สอนให้มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสงเคราะห์ซึ่งกันและกันด้วยความเมตตากรุณาไม่ใช่หวังผลตอบแทน เช่นพุทธศาสนามีหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ศาสนาอิสลามมีการบริจาคซากาต แก่ผู้ขัดสน ศาสนาคริสต์ก็จะเน้นให้มนุษย์เสียสละให้เอื้อเฟื้อ เป็นต้น

5. ความอดุสาหะและความพยายาม ทุกศาสนาสอนให้คนมีความอดุสาหะ มีความเพียร ความอดทนและมีความพยายามอันจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จพร้อมทั้งพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ศาสนาพุทธมีคติเตือนใจว่า ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น หรือหลักคำสอน

อิทธิบาท 4 ได้แก่ จันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ศาสนาอิสลามมีการละหมาดวันละ 5 ครั้งจึงถือว่าเป็นความพยายามที่จะขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์

6. ความรักความเมตตา คำสอนทุกศาสนาจะเน้นเรื่องความรักความเมตตา เพราะการที่คนเราจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันตินั้น ความรักความเมตตาเป็นสิ่งสำคัญอีกทั้งยังเป็นจริยธรรมของศาสนาคริสต์ ในพุทธศาสนาก็มีพุทธศาสนสุภาษิตว่า เมตตาธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก

7. ความมีคุณธรรมอดทน อดกลั่น เกือบทุกศาสนา มีบทบัญญัติและข้อปฏิบัติในเรื่องนี้เหมือนกัน เช่น ศีลของศาสนาพุทธ บัญญัติ 10 ประการของศาสนาคริสต์ การถือศีลอดของศาสนาอิสลาม ทุกข้อปฏิบัติคือทำให้คนมีคุณธรรม อดทนและอดกลั่น

8. การยกย่องเคารพบิดามารดาถือเป็นหลักสำคัญของศาสนาต่างๆ ว่าบุพการีเป็นสิ่งควรยกย่องในศาสนาพุทธกล่าวไว้ว่าบิดา มารดาเป็นพระพรหมของลูก ศาสนาคริสต์มีไว้ในบัญญัติ 10 ประการ ข้อที่ 4 ว่า จงนับถือบิดา มารดาเป็นต้น

9. การไม่แบ่งชั้นวรรณะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า กำเนิดชาติตระกูลมิได้ทำให้บุคคลเป็นพราหมณ์เป็นกษัตริย์ เป็นพ่อค้า ความประพฤติของบุคคลเป็นเครื่องกำหนดบุคคล ทุกคนเท่าเทียมกัน ศาสนาอิสลามถือเป็นหลักสำคัญว่า หลักศรัทธาและหลักบัญญัติต้องอยู่ในเงื่อนไขการไม่แบ่งชั้นวรรณะอย่างชัดเจน

10. ไม่เสพสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่พูดจาขยายความ เป็นพื้นฐานของทุกศาสนาที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นสิ่งไม่ควรทำ เช่น ศีลในศาสนาพุทธ บัญญัติ 10 ประการในศาสนาคริสต์หลักบัญญัติในศาสนาอิสลามเป็นต้น

คำถาม

1. จากบทความข้างต้น เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร

.....

2. จากข้อความข้างต้นเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง

.....

3. ข้อคิดที่ได้รับจากการอ่านเรื่องนี้มีอะไรบ้าง

.....

4. นักเรียนจงบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านบทความในเรื่องนี้มีอะไรบ้าง

.....

5. นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติ ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

ใบกิจกรรม

เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์เรื่องการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
2. บอกประโยชน์ของการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้ว ตอบคำถาม และออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

สาระของชีวิตตามแนวศาสนธรรม

ตามหลักศาสนธรรม ถือว่าชีวิตมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะชีวิตมนุษย์ เป็นชีวิตที่สามารถพัฒนาได้มากกว่าชีวิตอื่น ๆ มนุษย์มีความจำ สติปัญญาและวัฒนธรรม มนุษย์เป็นอิสระในการคิดและการกระทำ สามารถเลือกเส้นทางเดินของชีวิตและเป้าหมายชีวิตของตนเองได้ และมนุษย์มีศรัทธาใฝ่หาความดีและความสุขเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้น ในหลักศาสนธรรมจึงได้กล่าวถึงชีวิตมนุษย์ตั้งแต่ความหมาย กำเนิด องค์ประกอบ ความมุ่งหมาย คุณค่า เป้าหมาย และการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนธรรมเพื่อให้มนุษย์เข้าถึงความเป็นจริงและความดีสูงสุดเป็นชีวิตที่มีสันติสุข รวมทั้งสังคมที่มีสันติภาพ

1. สาระของชีวิตตามแนวพุทธธรรม

พุทธธรรมเป็นศาสนธรรมของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้ใช้ปัญญาเป็นประทีปส่องทางของชีวิต ผู้ที่ขาดปัญญานำทางชีวิตเสมือนดังคนตาบอดเหยียบลงกองไฟที่เขาจุดไว้ส่อง พุทธธรรมสอนให้มนุษย์หันกลับมามองตนเอง ประกอบด้วยเบญจขันธ์คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งตกอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนตนเองและก็สามารถฝึกฝนให้ดีได้ตามหลักไตรสิกขา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อชีวิตที่มีอิสระจากโลภะ โทสะ และโมหะ มีความผาสุกอย่างแท้จริง

ชีวิตคืออะไร

ชีวิต คือ ธรรมชาติรูปแบบหนึ่งที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ คือ เกิดขึ้น (อุปปาตยะ) ตั้งอยู่ (ฐิติ) และดับไป (ภังคะ) หรือเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ คือ ไม่เที่ยง (อนิจจัง) มีความพร่อง (ทุกขัง) และไร้ตัวตนที่ถาวร (อนัตตา)

ชีวิต คือ ปัญหา (ทุกขัง)

ชีวิต คือ ขันธ์ 5 ตามหลักพุทธธรรม ที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบ 5 ตัว หรือสิ่งของ 5 ตัว หรือ สิ่งของ 5 อย่าง มารวมตัวกันเข้า เรียกตามภาษาธรรมะว่า ขันธ์ 5 (The Five Aggregates)

คำว่า **ขั้น** แปลว่า **หมวด หมู่ กอง ค่าย ชนิด ประเภท สิ่ง อัน** เป็นคำภาษาบาลี การ
ใช้ความหมายใดขึ้นอยู่กับเรื่องที่กำลังกล่าวถึง แต่ในเรื่องของชีวิตนี้นิยมแปล **ขั้น 5** ว่า **กอง** ได้แก่ **รูป**
ขั้น **กองรูป** **เวทนาขั้น** **กองเวทนา** **สัญญาขั้น** **กองสัญญา** **สังขารขั้น** **กองสังขาร** **ปรุงแต่งให้เกิด**
ความคิด **วิญญาณขั้น** **กองความรู้แจ้งในอารมณ์ เป็นต้น**

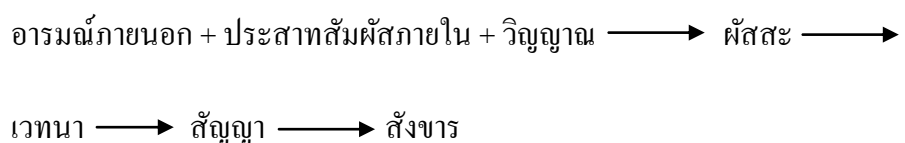
รูปขั้น	กองรูป
เวทนาขั้น	กองเวทนา
สัญญาขั้น	กองสัญญา
สังขารขั้น	กองสังขาร
วิญญาณขั้น	กองวิญญาณ

กระบวนการของชีวิต

ชีวิตมนุษย์ย่อมเป็นไปตามกระบวนการเกิดของเบญจขั้น และเป็นไปตามกฎ
ธรรมชาติ ได้แก่ ไตรลักษณ์ ปฏิจสมุปบาท และกฎแห่งกรรม การที่จิตหรือวิญญาณ ซึ่งเป็นตัวรู้จะ
ไปรับรู้อารมณ์ภายนอกทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และ โผฏฐัพพะ (การสัมผัส) และสามารถแสดง
ปฏิกิริยาสนองตอบได้นั้น จิตจะต้องอาศัยประสาทสัมผัสภายในทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็น
สื่อ ไปรับรู้อารมณ์ภายนอกดังกล่าว อารมณ์ภายนอกและประสาทสัมผัสภายในรวมกันเป็นส่วน
หนึ่งของกาย จึงเห็นได้ว่า จิตจะต้องอาศัยกายเป็นที่แสดงออก

เมื่อประสาทสัมผัสภายในทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ไปรับรู้อารมณ์ภายนอก ที่คู่
กันคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ก็จะเกิดความรู้แจ้งที่เรียกว่า **วิญญาณ** คือ **จักขุวิญญาณ** **โสต**
วิญญาณ **ฆานวิญญาณ** **ชีวหาวิญญาณ** **กายวิญญาณ** ตามลำดับ ส่วนคู่ที่ 6 คือ **มโนวิญญาณ** ถือว่า
สำคัญที่สุด เกิดจากการที่ใจไปรับรู้อารมณ์ที่ต่อเนื่องมาจากวิญญาณทั้ง 5 ข้างต้น เมื่อมี
องค์ประกอบ 3 อย่างพร้อมกัน คือ อารมณ์ภายนอก + ประสาทสัมผัส ภายใน + วิญญาณก็จะเกิด
การรับรู้เรียกว่า **ผัสสะ** **ผัสสะ**เกิดได้ทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

ผัสสะจึงเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญที่สุดระหว่างอารมณ์ภายนอกกับนามธรรม (เจตสิก)
ที่จะมีต่อไปคือ **เวทนา** **สัญญา** **สังขาร** ตามกระบวนการดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 เมื่อสาวสวยเห็นผู้ชายคนหนึ่งใส่เสื้อผ้าสกปรกก็รู้ว่าผู้ชายคนนั้นสติไม่ค่อยดี (จักขุวิญญาณ) เกิดความรู้สึกกลัว (เวทนา) จำรูปร่างหน้าตาได้ (สัญญา) คิดหาวิธีป้องกันเช่นวิ่งหนี (สังขาร) ลักษณะเช่นนี้เป็นเจตสิกฝ่ายลบ

ตัวอย่างที่ 2 หนุ่มวัยรุ่นคนหนึ่งฟังเพลงสตริงก็รู้ว่าใครร้อง (โสตวิญญาณ) ชอบใจเพลงนั้น (เวทนา) จำชื่อเพลงได้ (สัญญา) คิดจะหาวิธีจำเนื้อเพลงทั้งหมด เช่น ไปซื้อหม้วนเทปมาเปิดฟัง (สังขาร) ลักษณะเช่นนี้เป็นเจตสิกฝ่ายบวก

เมื่อไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างภายนอก (อตฺตยณะภายนอก) กับประสาทสัมผัสภายใน (อตฺตยณะภายใน) กระบวนการของเบญจขันธ์ที่เป็นเจตสิกคือ เวทนา สัญญา สังขารก็จะสิ้นสุดลง ดังพุทธพจน์ว่า

“เมื่อไม่มีตา ไม่มีรูป และจักขุวิญญาณไม่มี ก็ไม่มีผัสสะ เมื่อผัสสะไม่มี เวทณาก็ไม่มี เมื่อเวทนาไม่มี สัญญาก็ไม่มี เมื่อสัญญาไม่มี สังขารก็ไม่มี。” (ม.มู 12/248/157)

การสิ้นสุดของกระบวนการทาง หู จมูก ลิ้น กาย และใจก็เกิดขึ้นได้ทำนองเดียวกัน

อุปมาของชีวิต

นิยามความหมายของชีวิต ผู้รู้ได้กล่าวไว้ในเชิงเปรียบเทียบไว้หลายประการ แต่จะขอนามากล่าวไว้ ณ ที่นี้พอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. **ชีวิต คือ หม้อดิน** เพราะชีวิตแตกสลายได้ง่าย ความตายเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อทุกขณะ เห็นหน้าอยู่เมื่อเช้า สายตาย สายอยู่สบาย บ่ายม้วย ฯลฯ มนุษย์จึงต้องไม่ประมาท ระวังรักษาชีวิตไว้ให้ได้

2. **ชีวิตเหมือนโคที่ขาจูงไปสู่ที่ฆ่า** โคยิ่งเดินเท่าไรก็ใกล้ความตายเข้าไปทุกขณะ มีชีวิตอยู่แต่ละวันแต่ละคืน วันคืนผ่านไป ชีวิตมนุษย์ก็ใกล้จะตายทุกขณะ

3. **ชีวิตคือการต่อสู้** ชีวิตมนุษย์ต้องต่อสู้ความทุกข์ ความลำบากมากมาย เช่น หนาวร้อน ภิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ ตั้งแต่ปฏิสนธิจนชีพสลาย

4. **ชีวิตคือการเดินทางไกลอันยาวนาน** เพราะชีวิตต้องเดินทางมุ่งไปหาความสุขที่แท้ความสุขชั่ววันจันทร์ต้องใช้เวลายาวนาน หลายภพหลายชาตินับไม่ถ้วนจึงจะพบความสุขที่แสวงหา

5. **ชีวิตคือละคร** ชีวิตแต่ละคนก็เล่นไปตามบทบาทของคนชีวิตเหมือนฉากละครที่ผ่านไปเป็นฉาก ๆ เมื่อจบฉากแล้วก็จบสิ้นเชิงหน้าที่และบทบาท ต้องโบกมืออำลาโรง ลงมาดูเวทีอันว่างเปล่าหรือดูผู้อื่นเล่นบทเวทีชีวิตต่อไป

6. **ชีวิตคือการวิ่งไล่คว้าเงา** หลายครั้งที่มนุษย์วิ่งไล่เงาของตัวเอง สร้างอนาคตไว้อย่างสวยหรูและที่วิ่งไล่สิ่งที่คาดหวังอย่างเอาเป็นเอาตาย เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าไปตลอดชีพ เมื่อคว้าตะครุบได้ก็เป็นเพียงเงาๆ ที่หาแก่นแท้สาระไม่ได้เลย

7. **ชีวิตคือฤดูกาล** ฤดูกาลมีร้อนมีหนาวมีฝน ชีวิตก็เฉกเช่นนั้น เพราะชีวิตมีความทุกข์ ความสุข ความสมหวัง ผิดหวัง มีได้มีเสีย ผสมปนเป ชีวิตมิได้มีแต่เพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ชีวิตมีหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อทำให้ชีวิตสมบูรณ์ ถ้าฤดูกาลมีเพียงฤดูฝนอันเย็นฉ่ำเพียงฤดูเดียว คงไม่เพียงพอที่จะทำให้พืชพันธุ์อาหารผลิดอกผลฉันใด ชีวิตมนุษย์ก็ฉนั้น

8. **ชีวิตคือนักมวย** มนุษย์ถูกระบบชาติกำหนดให้ขึ้นชกบนสังเวียนแห่งชีวิต คู่ต่อสู้คือกิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ มนุษย์มีทางเลือกอยู่สองทางคือ น็อกคู่ต่อสู้ หรือ ถูกคู่ต่อสู้ชกน็อก ทางรอดของมนุษย์มีอยู่ทางเดียว คือทำใจให้เข้มแข็ง ขจัดความกลัวออกไป ขยันอดทน ฝึกหัดกายวาจาใจ ต่อสู้อย่างมีสติปัญญา จึงจะสามารถชนะคู่ต่อสู้คือกิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ ได้ในที่สุด และจะเป็นผู้ชนะอย่างแท้จริง

2. สาระของชีวิตตามแนวศาสนาคริสต์

คริสต์ธรรมเป็นคำสอนขององค์ศาสดาผู้อุทิศตนได้บาปให้แก่มวลมนุษย์ สอนให้มนุษย์ได้ประจักษ์ว่าชีวิตได้มาจากพระเจ้า พระเจ้าสร้างมนุษย์ให้เป็นฉายาเงาของพระองค์ผู้มีความรักมนุษย์อย่างแท้จริง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องมีความรัก ความภักดีต่อพระเจ้า และมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชาวคริสต์ต้องดำเนินชีวิตในกรอบของบัญญัติ 10 ประการ เพื่อเข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้าอันเป็นแดนที่มีความสุขสงบตลอดกาล

ศาสนาคริสต์ (Christianity) มีพระเยซูคริสต์เป็นศาสดา อุบัติขึ้นเมื่อ พ.ศ. 543 เป็นศาสนาที่สืบต่อมาจากศาสนายูดาห์ของชนชาติยิว พระเยซู คือผู้มาฟื้นฟูศาสนาใหม่ตามคำทำนายในศาสนาเดิมว่าจะมีเมสสิอาห์ (Messiah) มาอุบัติขึ้นเพื่อนำชาวยิวไปสู่ความอยู่รอด ให้ออกจากความทุกข์ยากและเข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้า

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาใหญ่ศาสนาหนึ่งมีคนนับถือมากทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปยุโรปและอเมริกา ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ตั้งแต่รัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันมีคริสตศาสนิกชนในประเทศไทยมากเป็นลำดับที่ 3 รองลงมาจากพุทธศาสนิกชนและ อิสลามิกชนตามลำดับ

คำว่า “คริสต์” (Christ) มาจากภาษากรีกว่า Christos มีความหมายเหมือนกับภาษาฮีบรูว่า “messiah” แปลว่า “ผู้ได้รับการเจิมด้วยน้ำมัน” หมายความว่าได้รับการเลือกสรรจากพระเจ้า เพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญทางศาสนา

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งความรัก สอนให้มนุษย์ปลุกฝังความรักความเมตตาในตน โดยมีพระเยซู องค์ศาสดาทรงปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวกันว่า คำสั่งสอนของพระเยซู คือปรัชญาแห่งความรัก คือเริ่มต้นจากการรักพระเจ้า รักครอบครัว รักเพื่อนบ้าน และรักมิตรสหายของตนเหมือนกับตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น ปรัชญาแห่งคำสอนที่สำคัญของพระเยซูอีกประการหนึ่ง คือการให้อภัย แม้ขณะที่พระองค์จะสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน พระองค์ก็ทรงขอให้พระเจ้าทรงประทานอภัยให้แก่คนบาปที่ได้ทำร้ายพระองค์”

คำสอนสำคัญในศาสนาคริสต์

คำสอนของพระเยซูที่เขียนไว้ในพระคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ (New Testament) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำสอนในระดับศีลธรรม มิได้มุ่งเน้นในด้านอภิปราย เป็นคำสอนที่ชักชวนให้คนหันมารักใคร่เพื่อเกื้อกูล และให้อภัยซึ่งกันและกัน มีลักษณะขัดแย้งกันกับหลักคำสอนที่มีอยู่เดิม ดังตัวอย่างเช่น

การโต้ตอบ คำสอนเดิมที่ว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” พระเยซูว่า อย่าต่อสู้คนชั่ว ถ้าผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาตบ

รักศัตรู คำสอนเดิมมีว่า จงรักเพื่อนเกลียดศัตรู พระเยซูว่า จงรักศัตรูและอธิษฐานแก่ผู้เบียดเบียนข่มเหงท่านเพื่อเป็นบุตรพระเจ้า เพราะพระองค์ทรงให้ดวงอาทิตย์ส่องสว่างแก่คนดี ซึ่งเสมอกันและให้ฝนตกแก่คนชอบธรรมและอธรรม

เรื่องการให้ทาน พระเยซูทรงสอนให้มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยการให้ทาน มีศรัทธาต่อพระเจ้าด้วยการภาวนา และมีการอดอาหารด้วยความเสียสละพระเจ้าสถิตอยู่ในที่ลับ และทรงเห็นการกระทำและจิตใจของมนุษย์

“เมื่อท่านทำทานอย่าเป่าแตรข้างหน้าเหมือนคนหน้าซื่อใจคด กระทำในศาลาและท้องถนนเพื่อให้คนสรรเสริญ เราบอกความจริงแก่ท่านว่า เขาได้รับบำเหน็จของเขาแล้ว ฝ่ายท่านทั้งหลายที่ทำงาน อย่าให้มือซ้ายรู้ซึ่งมือขวากระทำ” (มธ.6/2/3)

“เมื่อท่านอดอาหาร อย่าทำหน้าเศร้าเหมือนคนหน้าซื่อใจคดด้วยเขาทำหน้าที่มอมแมม เพื่อจะให้เห็นว่าเขาถืออดอาหาร” (มธ.6/16/18)

“ผู้ใดมีสมณะในจิตใจ ผู้นั้นเป็นสุข ผู้ใดแสวงหาโศกจะได้รับการปลอบประโลม และเป็นสุข ผู้ใดมีใจอ่อนโยน กระจายความชอบธรรมมีใจกรุณาใจบริสุทธิ์ สร้างสันติล้วนเป็นผู้มีสุข”

ข้อความที่นำมาถ้อยนี้ ถือเป็นคำสอนที่สำคัญตอนที่พระเยซูทรงแสดงบนภูเขา ซึ่งนับว่าเป็นเทศนาที่สำคัญมาก เพราะเป็นการวางแนวจริยธรรมให้แก่ชาวคริสต์

หลักคำสอนสำคัญของพระเยซูส่วนใหญ่เป็นคำสอนในระดับศีลธรรมและการปฏิบัติในวัดประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญให้เข้าถึงพระเจ้าเคารพพระเจ้า เพื่อมีชีวิตนิรันดร์กับพระเจ้า ดังนั้น ผู้เป็นคริสตศาสนิกชนที่ดี จึงต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าที่ทรงแสดงไว้ในพระคัมภีร์เดิมและพระคัมภีร์ใหม่ ส่วนคำสอนในระดับปรัชญา เป็นคำสอนที่นักปรัชญากรีก ที่เป็นชาวคริสต์ในยุคต่อมา เช่น ออกัสติน (Saint Augustin) และอโควนัส (Saint Thomas Aquinas) เป็นต้น ได้แปลความหมายของคำสอนโดยนำเอาหลักปรัชญากรีกมาประกอบการอธิบาย กล่าวโดยสรุปคำสอนของพระเยซู คือ เป็นคำสอนที่เน้นเรื่องรักครอบครัว และรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยไม่จำกัดขอบเขต เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และประเทศ

มนุษย์คือผู้ที่พระเจ้าสร้าง

ในหลักคำสอนของคริสตศาสนาได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่า ถ้าพระเจ้าทรงติดต่อกับมนุษย์ได้ มนุษย์ย่อมสามารถติดต่อกับพระเจ้าได้เช่นเดียวกัน การติดต่อนี้เป็นการติดต่อระหว่างผู้ที่ถูกสร้างกับพระผู้สร้างมนุษย์ เป็นผู้ถูกสร้างพิเศษเหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น การที่มนุษย์สามารถติดต่อกับพระเจ้าได้นั้น ถือว่าเป็นพัฒนาการสูงสุดของมนุษย์

ศาสนาคริสต์ ถือว่าสรรพสิ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ของพระเจ้า มนุษย์เป็นปฏิมากรรมชิ้นเอกที่พระเจ้าทรงประทานบนโลก มนุษย์คู่แรกคือ อาดัม (Adam) และอีฟ (Eve) เป็นบรรพบุรุษคู่แรก ดังข้อความในพระคริสตธรรมคัมภีร์ว่า “พระเจ้าตรัสว่า ให้เราสร้างมนุษย์ตามฉายาตามอย่างของเราให้ครอบครองฝูงปลาในทะเล ฝูงนกในอากาศและฝูงสัตว์ ให้ปกครองแผ่นดินทั่วไปและสัตว์ต่างๆ ที่เลื้อยคลานบนแผ่นดิน พระเจ้าจึงทรงสร้างมนุษย์ขึ้นตามพระฉายาของพระองค์ ตามพระฉายาของพระเจ้านั้น พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้น และได้ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง (ปฐม. 1:26,27)

3. สาระของชีวิตตามแนวศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เกิดขึ้นในทวีปเอเชียแถบตะวันออกกลาง ดินแดนแห่งชนชาวอาหรับ เป็นศาสนาที่มีคนนับถือมาจำนวน 1 ใน 3 ของโลก อุบัติขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ พ.ศ. 1113 โดยพระมุฮัมมัดเป็นศาสดาและได้แพร่หลายไปที่ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ ยุโรป อเมริกา และในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

คำว่า “อิสลาม” มาจากศัพท์ภาษาอาหรับว่า อิสลามะ ซึ่งมาจากศัพท์เดียวกันกับคำว่า มุสลิม มาจากคำว่า สะลิมะหรือ สะละมุน แปลว่า สันติการนอบน้อม การยอมจำนนโดยสิ้นเชิง

อิสลามจึงมีความหมายว่า การนอบน้อมมอบตนต่อพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ์ แต่พระองค์เดียวอย่างสิ้นเชิงหรือความสันติ

มุสลิม เป็นคำที่ใช้เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึงผู้ที่นอบน้อมมอบตนต่อพระองค์ พระองค์ อัลลอฮ์แต่ผู้เดียวอย่างสิ้นเชิง เพื่อความสันติ (เสาวนีย์ จิตหมวด : 17)

คำว่า อัลเลาะห์ ก็คือ อัลลอฮ์ ก็คือ หมายถึงพระเจ้าสูงสุดในศาสนาอิสลามองค์เดียวกัน เพียงแต่การเขียนเป็นไปตามสำเนียงภาษาและรูปศัพท์เดิมนั้น บุคคลภายนอกศาสนาอิสลามมักจะใช้รูปศัพท์เดิมเป็น อัลลอฮ์ เช่นเดียวกับคำว่า มุฮัมมัด โมฮัมเหม็ด และมะหะหมัด เป็นคำที่ใช้ทั่วไป และหมายถึงพระศาสดาของศาสนาอิสลาม พระองค์เดียวกัน ซึ่งเดิมมีนามว่าอาบูคัสซิม

ท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นชาวอาหรับเผ่าโกลเรช ประสูติที่นครเมกกะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 570 ตรงกับ พ.ศ. 1113 เป็นบุตรของท่านอับดุลเลาะห์ และนางอะมีนะฮ์ บิดาได้ถึงแก่กรรมขณะที่นางอะมีนะฮ์ตั้งท้องได้ 2 เดือน เมื่ออยู่ในวัยเด็ก

ท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นคนที่เลี้ยงง่าย และมีความเฉลียวฉลาด เมื่อท่านอายุได้ 6 ขวบ มารดาของท่านได้ถึงแก่กรรมลงอีก จึงกำพร้าทั้งบิดามารดาตั้งแต่เด็ก ต่อมาท่าน अबดุลคอดิบผู้เป็นปู่ได้นำไปเลี้ยงไว้ และอีก 2 ปีต่อมาปู่ก็ถึงแก่กรรมลงอีก अबดุลคอดิบผู้เป็นลุงได้รับไปเลี้ยงไว้และได้ถ่ายทอดวิธีการค้าขายสินค้าในเมืองต่างๆและในการเดินทางไปค้าขายดังกล่าวนี้ได้มีนายทุนคนสำคัญคือนางคอดีเยฮ์ เศรษฐินีแม่หม้าย ซึ่งได้เดินทางไปด้วยกัน เมื่อเห็นว่าท่านมุฮัมมัดเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ซื่อและอดทน จึงให้ความเมตตาอุปการะ จนกระทั่งในที่สุดก็ได้กลายเป็นความรักและแต่งงานกันจนมีบุตรธิดารวมทั้งสิ้น 7 คน เป็นชาย 3 คน และเป็นหญิง 4 คน ในขณะที่แต่งงานท่านมุฮัมมัดมีอายุ 25 ปี และนาง คอดีเยฮ์ มีอายุ 40 ปี

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประเภท **เทวนิยม (Theism)** คือเป็นศาสนาที่นับถือพระเจ้าสร้างโลก พระเจ้าสูงสุดของอิสลาม คือ พระอัลเลาะห์ พระองค์เดียวเท่านั้น

ศาสนธรรมของศาสนาอิสลาม ที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน เป็นโองการมาจากพระเจ้าจึงเป็นธรรมนูญชีวิตของชาวมุสลิมไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใดๆทั้งสิ้นเพราะถือว่าเป็นศาสนธรรมที่สมบูรณ์ดีแล้ว

กำเนิดชีวิตมนุษย์มาจากการสร้างของพระอัลเลาะห์ (ช.ล.) ดังที่ปรากฏในพระคัมภีร์อัล-กุรอาน ว่า “พระองค์ (อัลเลาะห์) ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินนี้ด้วยความจริง และทรงทำให้สุเจ้า (มนุษย์) เป็นรูปร่างและทรงทำรูปร่างสุเจ้าให้ดียิ่ง (64:3)

“จงกล่าวเถิด พระองค์คือผู้ทรงบังเกิดสุเจ้า และทรงทำให้สุเจ้ามีหู มีตา และมีหัวใจ ส่วนน้อยเท่านั้นที่สุเจ้าขอบคุณ (67:23)

“อัลเลาะห์ ทรงทำให้สุเจ้าออกมาจากครรภ์แม่ของสุเจ้า เมื่อสุเจ้ายังไม่รู้อะไร และทรงทำให้สุเจ้ามีการได้ยิน การเห็น และความรู้สึกนึกคิด เพื่อสุเจ้าจะได้ขอบคุณองค์อัลเลาะห์” (16:78)

“พระองค์ คือ ผู้ทรงให้เป็นและทรงให้ตาย ครั้นเมื่อพระองค์ทรงกำหนดคกิจการใดเพียงแต่พระองค์ตรัสแก่มันว่า จงเป็น แล้วมันก็เป็นขึ้นมา “(40:68)

“พระองค์ คือ ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากน้ำ และพระองค์ทรงทำให้มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด และการแต่งงาน และผู้อภิบาลสุเจ้าเป็นผู้ทรงอนุภาพเสมอ” (65:54)

จากโองการที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระเจ้าเป็นผู้ทรงสร้าง ทรงอภิบาลชีวิตของมนุษย์ทั้งมวล

มนุษย์มีลักษณะเด่น พิเศษจากสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย แม้มนุษย์จะมีลักษณะร่วมกับสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ เช่น พืช และสัตว์ แต่องค์ประกอบชีวิตมนุษย์ละเอียดและสลับซับซ้อนกว่าสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ สิ่งที่เสริมให้ชีวิตมนุษย์ดีเด่นเฉพาะในตัวเอง เพราะได้รับการ “รู้อ” จากองค์อัลเลาะห์ พระองค์นอกจากได้ทรงสร้างมนุษย์ทางกายภาพแล้ว ชีวิตคนยังได้รับ “รู้อ” จากพระองค์ตามข้อที่ว่า

“พระองค์ทรงทำให้ข้าสมบุรณ์และทรงเป่า รุส ของพระองค์เข้าไปในเขา” (32 : 9)

อะไรคือ “รุส” เสิร์ พงษ์พิศ (2524 : 126) ได้อธิบายไว้ว่า เราไม่รู้ธรรมชาติของ รุส ได้อย่างถ่องแท้ คำแปลของคำว่า “รุส” ที่พบในภาษาไทย คือ วิญญาณ แต่วิญญาณคืออะไร มิใช่ปัญหาที่ตอบได้ง่ายนัก นักอธิบายคัมภีร์อัล-กรุอัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเป็นคนที่สมบุรณ์ ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นร่างกายและจิตใจที่สมบุรณ์ รุส เป็นอำนาจทางจิตของคน ข้อที่ว่า “รุสของพระองค์ บ่งว่าชีวิตของคนมีคุณภาพเหนือกว่าชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ท่านอบูละฮ์ลา เมาดูดี ปราชญ์ศาสนาอิสลาม ได้อธิบายคำว่า “รุส” ในโองการนี้ไว้อย่างกว้างขวางกินความทั้งร่างกายและจิตใจ อำนาจ ความรู้สึกและปัญญาที่ออลเลาะห์ ทรงกำหนดให้คนมีเหนือกว่าสัตว์ทั้งหลาย นักปราชญ์บางท่านกล่าวว่า โองการที่กล่าวมาบ่งถึง “ความสัมพันธ์อันเร้นลับระหว่างธรรมชาติของมนุษย์กับธรรมชาติของพระเจ้า คำว่า รุส ในที่นี้มีได้หมายถึงวิญญาณของสัตว์ แต่เป็นบางสิ่งที่แตกต่างกันจากโลกของสัตว์ คนอยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครองสิ่งต่าง ๆ ที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นมา

ศาสนธรรมของศาสนาอิสลาม อยู่ในสายธารแห่งจริยธรรมระดับเดียวกับศาสนา ยิว ศาสนาคริสต์ ดังนั้น จึงมีคำสอนที่กลมกลืนกันในหลายประเด็น โดยเฉพาะความจงรักภักดีต่อพระเจ้า การดำเนินชีวิตตามวิถีที่พระเจ้าทรงบัญญัติไว้ ชาวมุสลิมดำเนินชีวิตตามหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติ เพื่อจะได้เข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้า จุดหมายสูงสุดแห่งความสุขสงบของชีวิต

4. สาระของชีวิตตามแนวศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ เป็นศาสนาเก่าแก่ของโลก คาดกันว่ามีอายุมากกว่า 4,000 ปี ต่อมาศาสนาพราหมณ์ได้วิวัฒนาการมาเป็นศาสนาฮินดู กล่าวคือในยุคแรก ๆ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่างๆ ได้มีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวอินเดีย จนกระทั่งเรื่องราวทั้งหลายในชีวิตล้วนมีเทพเจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น และเทพเจ้าเหล่านั้นก็ถูกผูกขาด โดยชาวอารยันชั้นสูง ที่เรียกว่าวรรณะสูง ซึ่งได้แก่ กษัตริย์และพราหมณ์ กษัตริย์ทำหน้าที่เป็นนักปกครอง พราหมณ์ทำหน้าที่เป็นผู้รับทำพิธีกรรม คือรับหน้าที่เป็นผู้สื่อสารกับเทพเจ้า ทั้งสองวรรณะนี้จัดว่าเป็นชนวรรณะสูง แพศย์เป็นชาวอารยันเช่นเดียวกับกษัตริย์และพราหมณ์ มีหน้าที่ในการประกอบธุรกิจค้าขาย หรือเป็นชาวนา ที่มีนาเป็นของตนเอง จัดว่าเป็นชนวรรณะกลาง (ชนชั้นกลาง) และวรรณะสุดท้ายคือศูทร มีหน้าที่รับใช้คนชั้นสูง เป็นกรรมกรแบกหามทำงานหนัก จัดเป็นชนชั้นต่ำ ไม่สามารถที่จะร่วมคบหาสมาคม กินอยู่หลับนอน และร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเสมอภาคกับชนชั้นสูงหรือชนชั้นกลางดังกล่าวได้ เพราะเป็นข้อห้ามทางศาสนาคือคัมภีร์พระเวท ซึ่งชาวอารยันเป็นผู้สร้างขึ้นมา ศูทรเป็นชาวอินเดียพื้นเมือง ซึ่งอาศัยอยู่ในชมพูทวีปมาก่อน

ก่อนที่ชาวอารยันอพยพเข้ามาจึงเป็นอันว่าศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาของชาวอารยันและเหตุผลที่เรียกว่าศาสนาพราหมณ์ เพราะพราหมณ์ผู้ซึ่งมีหน้าที่ทำพิธีกรรมนั้น ได้มีบทบาทในสังคมสูงมาก

เมื่อศาสนาเช่นและศาสนาพุทธได้อุบัติขึ้นในอินเดีย แนวคิดเกี่ยวกับเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ดังกล่าว ได้ถูกปรับเปลี่ยนไปและได้กลายมาเป็นศาสนาฮินดู คือศาสนาของคนที่มีอาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำสินธุ ได้เกิดคัมภีร์อุปนิษัต ซึ่งก็พัฒนามาจากคัมภีร์พระเวทนั่นเอง โดยมีการปรับเปลี่ยนเทพเจ้าสูงสุดจากพระอินทร์และเทพเจ้าองค์อื่นๆ แต่หากเป็นแนวคิดแบบปรัชญาชั้นสูงโดยมีสาระสำคัญว่า ชีวิตของมนุษย์ (รวมทั้งสัตว์ด้วย) มาจากพระพรหม และจะกลับเข้าไปอยู่กับพระพรหมอีก แต่การที่จะกลับเข้าไปอยู่กับพระพรหมได้นั้น ชีวิตนั้นจะต้องบริสุทธิ์สะอาด ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการประพฤติปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดไว้ในศาสนา ซึ่งมีรายละเอียดมากมายและมนุษย์แต่ละคน ซึ่งมีชีวิตอยู่ในขณะนี้เป็นส่วนหนึ่งของพระพรหม พราหมณ์เกิดจากโอษฐ์ของพระพรหม แพศย์เกิดจากส่วนท้องของพระพรหม และศูทรเกิดจากเท้าของพระพรหม ทุกวรรณะที่มีชีวิตอยู่ในขณะนี้เกิดจากพระพรหมเมื่อเกิดมาแล้ว และต้องทำหน้าที่ตามวรรณะของตน เมื่อมีความบริสุทธิ์เพราะการปฏิบัติหน้าที่ และการทำความดีอย่างอื่น ควบคู่กันไปจนเกิดความบริสุทธิ์ ทั้งทางกายและใจแล้ว ก็จะกลับไปอยู่ในร่างของพรหม เป็นชีวิตอมตะ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารต่อไปอีก

ศาสนาพราหมณ์ แม้จะได้วิวัฒนาการมาเป็นศาสนาฮินดู ซึ่งถือว่าเป็นศาสนาของคนทั่วไป แต่หลักความเชื่อและการปฏิบัติก็ยังยึดหลักการเดิมในคัมภีร์พระเวท เพียงแต่ได้มีการเพิ่มเติมโดยแยกแยะเป็นลัทธิต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ ซึ่งก็ยังพัวพันอยู่กับคัมภีร์พระเวทอยู่นั่นเอง เพียงแต่เป็นการอธิบายและเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมของเหล่าเกจิอาจารย์เจ้าลัทธิต่าง ๆ ขึ้นมาภายหลัง ดังนั้น จึงเรียกรวมกันว่าศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

หลักการดำเนินชีวิตตามแนวคิดศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สรุปได้ดังนี้

1. เรื่องเทพเจ้า มีการอธิบายลักษณะของพระพรหมเพิ่มจากเดิมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า พระเจ้าแท้จริงมีพระพรหมเพียงองค์เดียว พรหมเป็นสิ่งที่อยู่เที่ยงแท้ ไม่อาจมองเห็นด้วยตาโลก และสรรพสิ่งในโลก มิใช่ของจริงล้วนเป็นมายา เทพเจ้าทั้งหลายเป็นเพียงส่วนย่อยของพรหมที่มา

ปรากฏเพียงชั่วคราวเท่านั้น

2. เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด มีคำอธิบายว่า การที่มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสภาพต่าง ๆ นั้น เป็นเพราะผลของกรรม (กรรมเก่า) พระพรหมเป็นศูนย์รวมและเป็นต้นกำเนิดแห่งวิญญานทั้งปวง สิ่งมีชีวิตทั้งหมดถือกำเนิดมาจากพรหม วิญญานทุกดวงที่แยกออกไปจากพรหม อาจเข้าสิงสถิตในร่างต่าง ๆ เช่น เทวดา มนุษย์ สัตว์ หรือพืช ก็ได้ทุกครั้งที่ร่างเดิมแตกดับ วิญญานก็จะเข้าไปอาศัยร่างใหม่ เรียกว่า “ภพ” หรือ “ชาติ” หนึ่ง ตราบเท่าที่วิญญานต้องเวียนว่าย

ตายเกิด ไม่ว่าจะเกิดเป็นอะไร ต้องประสบกับความทุกข์เรื่อยไป จนกว่าวิญญานนั้นจะหลุดพ้นจาก ภาวะแห่งการเวียนว่ายตายเกิด คือการบรรลุมกษะวิญญานนั้นก็กลับไปอยู่อยู่กับพรหมดั้งเดิม

3. เรื่องวิธีการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด อธิบายว่า ผู้ใดยุติการกระทำ ผู้นั้นย่อม หลุดพ้นจากการเกิด

4. เรื่องวันสิ้น โลก อธิบายว่า โลกที่พรหมสร้างขึ้นมีอายุขัย เมื่อครบกำหนด อายุขัย จะมีการสร้างโลกขึ้นใหม่ ระยะเวลาตั้งแต่การสร้างโลกจนถึงการล้างโลกเรียกว่า “กัลป์” หนึ่ง แบ่งเป็น 4 ยุค กฤตยุค เทรตายุค ทวาปยุคและกัลยยุค ทั้ง 4 ยุค รวมกันเรียกว่า “มหายุค” แต่ละ ยุคเวลาจะสั้นลงตามลำดับเช่นกัน

5. เรื่องการศึกษา มีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับ กล่าวคือประชาชนที่อยู่ใน วรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพทยจะต้องส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาในสถานศึกษาแห่งใด แห่งหนึ่งของวรรณะพราหมณ์ ก่อนรับเข้าศึกษานักบวชพราหมณ์จะประกอบพิธีเสกเป่ามนตรา และคล้องด้ายมงคลที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า “สายธูรา” เฉยียงบ่าแก่เด็ก พิธีนี้เรียกว่า “ชัชโฌปวีต” ผู้ผ่านพิธีนี้แล้วถือว่าเป็นผู้เกิดใหม่เรียกว่า “ทวิช” แปลว่า ผู้เกิดสองครั้ง

5. สาระของชีวิตตามแนวลัทธิอื่นๆ

5.1 ลัทธิเต๋า

เจ้าลัทธิเต๋า คือ เล่าจื่อ มีชีวิตอยู่ระหว่าง 500-600 ปี ก่อนคริสตกาล คำว่า “เต๋า” แปลว่า หนทางหรือวิถี กล่าวคือ มรรคที่จะทำชีวิตเข้าถึงธรรมชาติอันแท้จริงของชีวิต คัมภีร์เต๋าเรียกว่า เต๋า เต็กเก็ง แบ่งเป็น 2 ภาค ภาคแรก เรียกว่า เต๋าเก็ง ภาค 2 เรียกว่า เต็กเก็ง

กำเนิดสรรพสิ่งตามทัศนะของเต๋า

ทัศนะเกี่ยวกับกำเนิดของสรรพสิ่งตามลัทธิเต๋า หรือวิถีแห่งเต๋า ได้แก่เรื่อง หยางและหยิน ที่เป็นปรัชญาพื้นฐานของจีนโบราณ โดยถือว่า สรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต อากาศธาตุ หรือแม้แต่ จักรวาลล้วนกำเนิดมาจากส่วนประกอบของหยาง และหยิน เมื่อหยางและหยินมีความสมดุลกัน ทุกสิ่งทุกอย่างก็เกิดจะมีสันติสุข แต่เมื่อหยางและหยินไม่สมบูรณกัน ทุกสิ่งก็แปรเปลี่ยนถ้าเป็น ชีวิต ก็ถึงกาลแตกสลาย แม้แต่โลกธาตุก็แตกดับได้ ดังบทคำสอนดังนี้

“เต๋าให้กำเนิดแก่หนึ่ง จากหนึ่งเป็นสอง จากสองเป็นสาม จากสามเป็นสรรพสิ่งใน จักรวาล

จักรวาลที่ถูกสร้างสรรค์ ประกอบด้วยหยางอยู่หน้า หยินอยู่ด้านหลัง สิ่งหนึ่งขางสิ่งหนึ่ง คำ

สิ่งหนึ่งบวกสิ่งหนึ่งลบ ทั้งสองสิ่งผสมผสานกัน จนกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว ”

ชีวิตของมนุษย์เป็นไปตามอำนาจเต๋า

เต่าเป็นต้นกำเนิด และเป็นสิ่งที่ควบคุมชีวิตมนุษย์ ดังนั้น การเรียนรู้และเข้าใจ “เต่า” จึงเป็นการเรียนรู้ที่ประเสริฐสุดของชีวิต มนุษย์มิได้มีอิสระในตัวเอง แต่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎของเต่า อันเป็นธรรมชาติ บรรดาสิ่งสูงสุดมี 4 อย่าง คือ เต่า ไฟ ดิน มนุษย์ สังคมจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับมนุษย์มีความรู้แจ้งเต่า และปฏิบัติตามเต่ามากน้อยเพียงใด เต่ามีลักษณะแห่งความอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะความอ่อนน้อมถ่อมตน และความอ่อนโยนยอมชนะความแข็งกระด้าง

เป้าหมายสูงสุดของชีวิตตามแนวทางศาสนาเต่า ก็คือ การบรรลุเต่า เพราะเต่าเป็นคลังเก็บรวบรวมสรรพสิ่ง เป็นมณีของสาธุชนและเป็นที่ยึดครอง รักษาพุทธชนด้วย

การดำเนินชีวิตตามวิถีเต่า

จริยธรรมอันเป็นคำสอนของเล่าจื้อ แสดงความสูงศักดิ์ของอำนาจสูงสุด คือ เต่า เล่าจื้อสอนให้มนุษย์มีความสงบ มีความเป็นธรรม มีวิถีชีวิตที่ผสมกลมกลืนและเข้ากันได้กับธรรมชาติที่เป็นไปทุกวิถีทาง

ลัทธิขงจื้อ

เจ้าลัทธิขงจื้อ คือขงจื้อ มีชีวิตอยู่ระหว่าง 500-600 ปี ก่อนคริสตกาล ขงจื้อสอนว่ามนุษย์เกิดมาจากธรรมชาติ ธรรมชาติของมนุษย์คือ ซิง (Sing) มนุษย์เกิดมาพร้อมความดี อย่างไรก็ตามแม้ทุกคนจะมีธรรมชาติดี แต่ก็มีข้อแตกต่างกันออกไป โดยธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์เหมือนกัน แต่วิธีการปฏิบัติทำให้มนุษย์มีความหลากหลายและแตกต่างกัน

ขงจื้อ มีทัศนะว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม คนจะอยู่คนเดียวไม่ได้ คนต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่สองคนขึ้นไป จุดเริ่มต้นของคนคือครอบครัว ความสัมพันธ์ของสังคม มี 5 ระดับ คือ

1. บิดามารดากับบุตรธิดา
2. สามีกับภรรยา
3. พี่กับน้อง
4. กษัตริย์ ขุนนางกับปวงประชา
5. คนกับมิตรสหาย

ทุกระดับจะต้องมีจริยธรรมต่อกัน และกัน กล่าวคือ ความกตัญญูกตเวทิตา ความรัก ความซื่อตรง ความสมานสามัคคี ความจงรักภักดี ความช่วยเหลือจุนเจือ และเมตตากรุณา ทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ที่สุด ที่เรียกว่า เจี้ยเมี้ย เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรธิดา ให้การศึกษา แนะนำพร่ำสอนบุตรธิดาต้องเคารพตอบแทนพระคุณของบิดามารดา กษัตริย์ต้องทำหน้าที่ปกครองบำรุงสุข บรรเทาทุกข์ปกปักษ์รักษาอาณาเขตแก่ปวงประชา ปวงประชาจะต้องจงรักภักดีต่อกษัตริย์ ปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตกฎหมายของบ้านเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ลัทธิขงจื้อเห็นว่า การศึกษาสำคัญมากที่สุด ทุกคนต้องได้รับการศึกษาอบรมท่านกล่าวไว้ว่า

เกิดมาแล้วรู้ตัวเป็นดีที่สุด

ศึกษาแล้วรู้เป็นรองลงมา

ยากจนต้องศึกษา

ยากจนไม่ศึกษา คนชนิดนี้เลวมาก

คำถาม

1. หลักธรรมของศาสนาพุทธ สอนพุทธศนิกชนอย่างไร

.....

2. สาระของชีวิตตามแนวศาสนาคริสต์ คืออะไร

.....

3. สาระของชีวิตตามแนวศาสนาอิสลาม คืออะไร

.....

4. หลักการดำเนินชีวิตตามแนวศาสนาพราหมณ์- ฮินดู มีว่าอย่างไร

.....

5. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมทางศาสนาไปดำเนินชีวิตได้อย่างไร

.....

ใบกิจกรรม

เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
2. บอกประโยชน์การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามและออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

วันก่อนแม่บ้านทำความสะอาดสระบัวที่บ้าน นึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า คนมีสี่ประเภทเหมือนบัวสีเหล่า พวกเราคงรู้จักกันดี คือ เหล่าที่อยู่ช่ออยู่เหนือน้ำพร้อมบรรลुरुธรรม เหล่าที่ปรึมน้ำต้องการเวลาอีกเล็กน้อยก็จากบาน เหล่าที่อยู่ใต้น้ำ ต้องใช้เวลามากหนอยกว่าจะยึดตัวมาระดับน้ำได้ และเหล่าที่ยังอยู่ใต้น้ำโคลนตม ค่อนข้างสิ้นหวัง มีแต่จะเป็นอาหารของเต่าปลา เสร็จแล้วแม่บ้านก็อ่านหนังสือเกี่ยวกับการดูแลเลี้ยงบัว คนเขียนเขาก็เข้าใจเขียนว่า บัวถือเป็นดอกไม้สูง เพราะมีใบบูชาพระ บางประเทศถือเป็นดอกไม้ประจำชาติ เขาบอกว่า “ ดอกบัวเกิดมาจากโคลนตม แต่เมื่อพ้นโคลนตมออกมาแล้ว กลับออกดอกงดงามไม่มีริศแม้พัวพาน ”

แม่บ้านพิจารณาดอกบัวในสระของตัวเองก็เห็นจริงตามนั้น ดอกบัวสีชมพูจัด บานงดงาม รับแสงอรุณ ใต้น้ำคือบัวที่มองไปถึงก้นบึ้งก็คือเปือกตมซึ่งเป็นอาหารของบัวนั่นเอง เขากันว่าดินต้องเป็นตม บัวจึงจะบาน จะถือว่าดินคือกองทุกข์ที่มนุษย์เราต้องมาเจอได้หรือไม่ หรือดินคือกุศลที่ก่อไว้ให้มาเกิดชาตินี้มีองค์ประกอบพร้อมเพื่อบรรลुरुธรรม

แม่บ้านจึงได้คิดว่า เราจะเป็นอย่างไรมาก่อน รวย จน สวย น่าเกลียด สูงส่ง คำด้อย เรียนน้อย เรียนมาก มีสภาพแวดล้อมเหมือน โคลนตม แต่เมื่อเป็นมนุษย์มาพบพุทธศาสนาก็เหมือน บัวที่ได้โอกาสหลุดพ้นจากโคลนตม ไม่เจอเต่าปลาใจร้ายกัดกินไปเสียก่อน (ด้วยพระคุณของแม่พ่อ ที่เลี้ยงบำรุงจน โตมีปัญญาจะศึกษาศาสนาได้) เรากระเสือกกระสนตัวจากระดับน้ำลึก ซึ่งก็คง เหมือนกิเลสเบื้องต้นและการก่อร่างชีวิต มาชูช่อเหนือน้ำงดงาม พร้อมรับแสงอรุณอันเหมือนรส พระธรรม และมีเปลือกตมเป็นอาหาร เปรียบเหมือนเอาความทุกข์จากการเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเครื่อง พิจารณาเพื่อไม่ให้ประมาทกับชีวิต

นอกจากนั้น ยังอาจเปรียบได้กับการแปรเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในชีวิต เหมือนเราได้ ยืนชีวิตของคนสิ้นหวังจำนวนมากที่อดทนต่อสู้แล้วก็ผ่านพ้นอุปสรรคชีวิตไปได้ในที่สุด หรือคนที่ โทศตายแต่ก็เร่งปฏิบัติจนหลุดพ้นความตาย(ก่อนวัย)เพื่อทำความดีให้กับโลกต่อ ฉันทัดก็ฉันทันแต่ ก็ต้องไม่ลืมว่า แล้วในที่สุดบัวก็ร่วงโรยเหี่ยวเฉาไปเพื่อเตือนให้เราเห็นซึ่งความไม่เที่ยงแท้ของ สังขาร แล้วเรายังจะอยู่อย่างประมาทกันไปอีกนานเท่าไร (จาก :

<http://noknoi.com/magazine/series.php?id=458>)

คำถาม

1. จากบทความข้างต้น เปรียบเทียบกับการเรียนรู้ได้มีกี่ระดับ
.....
2. นักเรียนคิดว่าดอกบัวเหล่า 4 (บัวที่ผ่านพ้นน้ำ) หมายถึงนักเรียนที่มีระดับการศึกษาอย่างไร
.....
3. นักเรียนคิดว่านักเรียนมีระดับการศึกษาอยู่ในเหล่าที่เท่าไร เพราะเหตุใด
.....
4. ดอกบัว 4 เหล่า เปรียบเสมือนชีวิตคนไว้อย่างไร
.....
5. นักเรียนคิดว่า ดอกบัว 4 เหล่า นั้นนำไปฝึกทักษะในการทำงานได้อย่างไร
.....

ใบกิจกรรม

เรื่อง พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้
2. บอกประโยชน์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เกิดต่อประเทศไทยได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามและออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

แม้ว่าบทบาทของพระมหากษัตริย์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จะลดลงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระองค์ยังคงพยายาม ปฏิบัติพระราชภารกิจ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ จะเห็นได้จากครั้งที่พระองค์ไปประทับแรม ณ พระตำหนักตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อที่จะทรงมีโอกาส ได้รับทราบถึงทุกข์สุขและสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของราษฎรซึ่งทำให้พระองค์ทรงพบว่าประชาชนชาวไทยส่วนมากมีปัญหาในเรื่องฐานะความเป็นอยู่ ซึ่งจะต้องแก้ไขไปพร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและชลประทาน ด้านการจัดการและพัฒนาที่ดิน ด้านเกษตรกรรม ด้านการศึกษาวิจัย ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านอาชีพเสริมและอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ โครงการตามพระราชประสงค์จึงได้เกิดขึ้นอย่างมากมายกว่า 2,000 โครงการ ซึ่งล้วนแล้วแต่เพื่อความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีขึ้นของราษฎรทั้งสิ้น

ในด้านการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริพร้อมกับได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เป็นทุนริเริ่มในการจัดสร้าง โรงเรียน และวัด ทำโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาทิ เช่น โรงเรียนตามวัดต่าง ๆ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียนราชประชาสมาสัย กองทุนนวฤกษ์ มูลนิธิอานันทมหิดล ศาลารวมใจ โครงการพระดาบส โครงการสารานุกรมไทย แลศึกษา อาทิเช่น โรงเรียนตามวัดต่าง โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียนราชประชาสมาสัย กองทุนนวฤกษ์ มูลนิธิอานันทมหิดล ศาลารวมใจ โครงการพระดาบส โครงการสารานุกรมไทย และอื่น ๆ

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ทรงฟื้นฟูสืบทอดประเพณีหลายอย่างเพื่อเป็นขวัญ เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น

ด้านศาสนา

ทรงออกผนวชตามพระราชประเพณี เมื่อพุทธศักราช 2495 ทรงอุปถัมภ์การทำนุบำรุงศาสนาทุกด้าน เช่น การสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป ประกอบพิธี ทางศาสนา เช่น การทอดกฐิน ผ้าป่า และการบำเพ็ญการกุศลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ทุก ๆ ศาสนาที่ประชาชนนับถือ

ด้านการพัฒนาชนบท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทุกหนแห่งไม่ว่าดินแดนแห่งนั้นจะทุรกันดารเพียงใด ไม่ว่าใกล้ไกลแค่ไหน พระองค์จัดทำโครงการพัฒนาชนบท ตาม แนวพระราชดำริควบคู่ไป

ในทุกๆ ด้าน ไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่ง พระองค์มีจุดประสงค์เดียวคือ เพื่อขจัดความทุกข์ยากของชาวชนบท และสนับสนุนส่งเสริม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งแก้ปัญหาสังคมเมืองให้ดีขึ้น โดยจะเห็นได้จากโครงการในพระราชดำริ หลายโครงการที่เกิดขึ้น จากความรับผิดชอบ ของ หน่วยงานต่างๆ

คำถาม

1. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านการศึกษา มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
2. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
3. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านศาสนา มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
4. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านพัฒนาชนบท มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
5. นักเรียน คิดว่าพระราชกรณียกิจของพระองค์ มีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร
.....

ใบกิจกรรม

เรื่อง พระราชกรณียกิจของพระพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์พระราชกรณียกิจของพระพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้
2. บอกประโยชน์พระราชกรณียกิจของพระพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่เกิดต่อประเทศไทยได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามและออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

พระราชกรณียกิจของพระพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะเป็นโครงการเกี่ยวกับปรับปรุงถนนหนทาง การก่อสร้างถนนเพื่อการสัญจรไปมาได้สะดวกและทั่วถึง การคมนาคม เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการนำความเจริญไปสู่ชนบท การสื่อสาร ติดต่อที่ดียังผล สำคัญทำให้เศรษฐกิจของราษฎรในพื้นที่ดีขึ้น ราษฎร ก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการพัฒนาชนบทนั้น การคมนาคม เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่จะมองข้ามไปเสียมิได้ เพราะเป็นเสมือนประตูเชื่อม ระหว่างในเมือง และชนบท ดังนั้น การที่จะเริ่มโครงการพัฒนาใดๆ นั้นจะต้องเริ่มจากการปรับปรุง และการก่อสร้างถนนหนทางเป็นการเปิดประตูนำความเจริญเข้าไปสู่พื้นที่

ด้านการเกษตรและชลประทาน

ในด้านการเกษตร จะทรงเน้นในเรื่องของการค้นคว้า ทดลอง และวิจัยหาพันธุ์พืชใหม่ๆ ทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพร รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช และพันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่เหมาะสม

กับสภาพท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งแต่ละ โครงการจะเน้นให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีราคาถูก ใช้เทคโนโลยีง่าย ไม่สลับซับซ้อน เกษตรกรสามารถดำเนินการเองได้ นอกจากนี้ ยังทรงพยายามไม่ให้เกษตรกรยึดติดกับพืชผลทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว เพราะอาจเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ หรือความแปรปรวนทางการตลาด แต่เกษตรกรควรมีรายได้จากด้านอื่นนอกเหนือไปจากการเกษตรเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อจะได้พึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหรือการชลประทาน นับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เพราะเกษตรกรจะสามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยเพียงน้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้พืชได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอ และไม่เพียงพอ พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวทรงให้ความสำคัญสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่าโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่น

ด้านการแพทย์

โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้กับประชาชนในระยะแรกๆ ล้วนแต่เป็นโครงการด้านสาธารณสุข เพราะพระองค์ทรงเห็นว่า หากประชาชนมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง จะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดีไปด้วย พระองค์จึงทรงให้ความสำคัญกับงานด้านสาธารณสุขเป็นอย่างมาก ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามท้องที่ต่างๆ ทุกครั้ง จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี คณะแพทย์ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาจากโรงพยาบาลต่างๆ และล้วนเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น โดยเสด็จพระราชดำเนินไปในขบวนอย่างใกล้ชิด พร้อมด้วยเวชภัณฑ์และเครื่องมือแพทย์ครบครัน พร้อมทั้งให้การรักษาพยาบาลราษฎรผู้ป่วยไข้ได้ทันที

นอกจากนั้น ยังมีโครงการทันตกรรมพระราชทาน ซึ่งเป็นพระราชดำริที่ให้ทันตแพทย์อาสาสมัคร ได้เดินทางออกไปช่วยเหลือบำบัดโรคเกี่ยวกับฟัน ตลอดจนสอนการรักษาอนามัยของปากและฟัน แก่เด็กนักเรียนและราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องที่ทุรกันดาร และห่างไกลจากแพทย์ทั่วทุกภาค โดยให้การ บริการรักษาโรคฟัน โดยไม่คิดมูลค่า ทางด้านหน่วยแพทย์หลวงที่จะต้องตามเสด็จพระราชดำเนินไป ณ ที่ประทับแรมทุกแห่งนั้น จะมีเจ้าหน้าที่ให้การ รักษาพยาบาลราษฎร ผู้มาขอรับการรักษา ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่ประการใด นอกจากนี้ หน่วยแพทย์หลวงยังจัดเจ้าหน้าที่ออกเดินทาง ไปรักษารายกรผู้ป่วยเจ็บ ตามหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปอีกด้วย

1. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านเกษตรและชลประทาน มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
2. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านการแพทย์ มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
3. พระราชกรณียกิจของพระองค์ ด้านเกษตรและชลประทาน มีประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างไร
.....
4. พระราชกรณียกิจของพระองค์ ด้านการแพทย์ เป็นโครงการเกี่ยวกับอะไร
.....
5. นักเรียน คิดว่าพระราชกรณียกิจของพระองค์ มีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร
.....

ใบกิจกรรม

เรื่อง พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อ

1. วิเคราะห์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้
2. บอกประโยชน์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่เกิดต่อประเทศไทยได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามและออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ด้านการกีฬา

เรือใบ เป็นกีฬาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเป็นพิเศษ พระองค์ทรงเป็นตัวแทนของประเทศไทยลงแข่งเรือใบใน กีฬาแหลมทองครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 9-16 ธันวาคม พ.ศ. 2510 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ โดยทรงเข้าค่ายฝึกซ้อมตามโปรแกรมการฝึกซ้อม และทรงได้รับเบียร์เลี้ยงในฐานะนักกีฬา เช่นเดียวกับนักกีฬาคนอื่น ๆ ในที่สุด ด้วยพระปรีชาสามารถ พระองค์ทรงชนะเลิศเหรียญทอง และทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเหรียญทองจาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2510 ท่ามกลางความปลื้มปิติของพสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศ และเป็นที่ยอมรับแก่ชนทั่วโลก ทำให้พระอัจฉริยภาพทาง กีฬาเรือใบ ของพระองค์ที่ยอมรับกันทั่วโลก พระองค์ยังได้ทรงออกแบบและประดิษฐ์เรือใบยามว่างออกมามากมายรุ่น พระองค์พระราชทานนามเรือใบประเภทม็อธ (Moth) ที่ทรงสร้างขึ้นว่า เรือใบมด เรือใบซูเปอร์มด และเรือใบไมโครมด ถึงแม้ว่าเรือใบลำสุดท้ายที่พระองค์ทรงต่อคือ เรือโม้ค (Moke) เมื่อ 17

พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 เรือใบซูเปอร์มดยังถูกใช้แข่งขันในระดับนานาชาติที่จัดในประเทศไทย
หลายครั้ง ครั้งสุดท้ายคือเมื่อ พ.ศ. 2528 ในกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 13

ด้านดนตรี

งานทางด้านดนตรี พระองค์ทรงรอบรู้เรื่องดนตรีเป็นอย่างดีและทรงดนตรีได้หลายชนิด เช่น แซกโซโฟน คราริเน็ต ทรัมเป็ต กีตาร์ และเปียโน ทรงโปรดดนตรีแจ๊ส เป็นอย่างมาก และพระองค์ได้ประพันธ์เพลงที่มีความหมายและไพเราะหลายเพลงด้วยกัน เช่น เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเทียน เป็นเพลงแรก สายฝน ขามเย็น ไกลรุ่ง ลมหนาว ยิ้มสู้ คำแล้ว ไกลกังวล ความฝันอันสูงสุด และเราสู้ หรือจะเป็นพรปีใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวไทย เป็นต้น

มูลนิธิชัยพัฒนา (The Chaipattana Foundation)

เป็นมูลนิธิซึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนา จะเน้นกิจกรรม เพื่อ การพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการของรัฐที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามสนับสนุน ส่งเสริม และ ประสานงานให้โครงการต่างๆ เกิดความสมบูรณ์ และสามารถ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่โครงการของรัฐถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่างๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทันที เช่นในกรณีที่อาจต้องจัดซื้อที่ดินจากรายการบางส่วน แต่รัฐมีปัญหางบประมาณ หรือถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่างๆ มูลนิธิชัยพัฒนาจะช่วยเหลือตาม ความเหมาะสม เพื่อให้โครงการนั้นดำเนินการได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนเริ่มแรกในการจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา และผู้มีจิตศรัทธาได้ทูลเกล้าฯ ถวายสมทบ มูลนิธิชัยพัฒนาก่อตั้งเมื่อ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๑ ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๕ ตอนที่ ๑๐๘ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่งนายกมูลนิธิ ด้วยพระองค์เอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งองค์ประธานบริหารมูลนิธิ โดยมี ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นเลขาธิการมูลนิธิ

โครงการหลวง (Royal project)

เป็นโครงการส่วนพระองค์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวแก่ ชาวเขา เพื่อเป็นการหารายได้ทดแทนการปลูกฝิ่น ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512 โดย หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เป็นผู้รับผิดชอบในฐานะประธานมูลนิธิโครงการหลวง ในระยะแรกเป็นโครงการอาสาสมัคร โดยมีอาสาสมัคร จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ และ กองทัพอากาศ ปัจจุบันโครงการหลวง ดำเนินงานใน 4 จังหวัด ภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน มีสถานีวิจัยหลัก 4 สถานี และสถานีส่งเสริมปลูกพืชทดแทนฝิ่น เรียกว่า ศูนย์พัฒนาโครงการ จำนวน 21 ศูนย์ และหมู่บ้านพัฒนาอีก 6 หมู่บ้าน รวมหมู่บ้านในเขตปฏิบัติการทั้งสิ้น 267 หมู่บ้าน ผลผลิตจากโครงการหลวงในปัจจุบัน ประกอบด้วย ผักปลอดภัยสารพิษ สมุนไพร ถั่ว และธัญพืช ผลไม้ เห็ด ดอกไม้เมืองหนาว ผลผลิตปศุสัตว์ ผลผลิตประมง ผลผลิตป่าไม้ ดอกไม้แห้ง ผลิตภัณฑ์จากแฝก ไม้กระถาง และผลิตภัณฑ์แปรรูปในชื่อการค้า โครงการหลวง และ คอยคำ

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

เป็น โครงการที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มดำเนินการทดลองการแปรรูปผลผลิตการเกษตรขึ้นใน พระราชวังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จากการทำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยทรงมีพระราช

ประสงค์ที่จะเห็น ประชาชน อยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่สภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของประเทศ จึงทำให้เกิด “โครงการส่วน พระองค์ เกี่ยวกับการเกษตร สวนจิตรลดา” ภายในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน อันเป็นราชฐานที่ประทับในปีพุทธศักราช 2504 โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เพื่อศึกษา ทดลองและวิจัยหาวิธีแก้ไขปัญหเกี่ยวกับงานทางการเกษตรต่างๆ เช่น การปลูกข้าว การเลี้ยงโคนม การเพาะพันธุ์ปลานิล และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งผลการศึกษานำมาประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในการนำไปปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังเป็นการ ดำเนินการ โดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทน จึงมีโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร เช่น เมื่อเกิดปัญหาน้ำนํมคืบสันตลาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงนมผงขึ้น เพื่อแปรรูปน้ำนํมคืบให้เก็บไว้ได้นาน โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนในการก่อสร้าง และยังมี การตั้งศูนย์รวมนม เพื่อรับซื้อน้ำนํมจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอีกด้วย

โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา มีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นโครงการศึกษาทดลอง
2. เป็นโครงการตัวอย่างให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาทำการศึกษาเพื่อสามารถนำกลับไปดำเนินการเองได้
3. เป็นโครงการที่ไม่หวังผลตอบแทน (เชิงธุรกิจ)

การดำเนินงานของโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 โครงการไม่ใช่ธุรกิจ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานจากเอกชน ที่สนองพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเกษตร ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ โครงการไม่ใช่ธุรกิจ ได้แก่ ป่าไม้สาธิต นาข้าวทดลอง การเพาะพันธุ์ปลานิล กังหันลม ระบบผลิตกระแสไฟฟ้า ด้วยพลังงานลม บ้านพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบผลิตน้ำเย็นด้วยพลังงานความร้อนจากแก๊ส โรงกระดาศา และ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

2 โครงการเชิงธุรกิจ ที่มีกระบวนการแปรรูปวัตถุดิบทางการเกษตร และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในราคาที่ไม่หวังผลกำไร โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชน บริโภคสินค้าที่ผลิต ได้ภายในประเทศ และยังมี การบริหารจัดการเงินอย่างครบวงจร ทั้งนี้รายได้จะนำมาใช้บริหารจัดการภายในโครงการต่อไป

กลุ่มงานของโครงการเชิงธุรกิจ ได้แก่

1. กลุ่มงานเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์นม ซึ่งศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย รวมถึงการแปรรูปน้ำนํมคืบเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ เช่น นมพาสเจอร์ไรส์ นมยูเอชที นมผง นมผงอัดเม็ด เนย ไอศกรีม โย

เกิร์ต และยังเป็นกำลังเสริมให้ประชาชนบริโภคนมสด และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากนมสด ซึ่งมีประโยชน์ต่อร่างกาย

2. กลุ่มงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งมีการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ เช่น โรงสีข้าวตัวอย่างสวนจิตรลดา โรงบดเกลบ โรงน้ำผลไม้พาสเจอร์ไรส์ โรงน้ำผลไม้บรรจุกระป๋อง โรงผลไม้อบแห้ง โรงขนมอบ โรงเพาะเห็ด งานเพาะเลี้ยงสาหร่ายเกลียวทอง โรงปุ๋ยอินทรีย์ โรงหล่อเทียนหลวง โรงน้ำผึ้ง โรงน้ำดื่ม และงานทดลองผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิง

โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา มุ่งเน้นการดำเนินงาน โดยยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ “ เศรษฐกิจพอเพียง ” ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างยั่งยืน ให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ และการนำวัสดุเหลือใช้ทางการ เกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการผลิตที่ง่าย แต่มีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย โดยดำเนินการภายใต้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ที่มีการศึกษา ทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลและผลการศึกษา เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เป็นโครงการที่เริ่มดำเนินการจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และดำเนินการต่อมาด้วยรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจากการทูลเกล้าฯ ถวายเงินสนับสนุน และการน้อมเกล้าฯ ถวายอาคาร เครื่องมือ และคำแนะนำต่าง ๆ จึงเป็นหน่วยงานราชการ เพียงหน่วยงานเดียวที่สามารถบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงินเอง โดยไม่ได้รับงบประมาณแผ่นดินสนับสนุน แต่ละโรงงานจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตัวเอง มีบัญชีเบิกจ่ายแยกกันไปในแต่ละโรงงาน

จากพระราชประสงค์ให้โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เป็นโครงการศึกษาทดลอง และเป็นโครงการตัวอย่าง จึงมีพระบรมราชานุญาต ให้ผู้ที่สนใจ สามารถเข้ามาชมกิจการ รวมทั้งฝึกปฏิบัติงาน เพื่อนำความรู้ไปเป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ มีคณะพระราชอาคันตุกะจากประเทศต่างๆ คณะบุคคลสำคัญ ข้าราชการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เกษตรกร รวมทั้งผู้สนใจ ทั้งชาวไทย และชาวต่าง ประเทศ เข้าเยี่ยมชมโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เป็นจำนวนมาก

จาก: <http://rattaphumpolice.com/king9.htm>

คำถาม

1. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านการกีฬา มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
2. พระราชกรณียกิจของพระองค์ เกี่ยวกับด้านการดนตรี มีพระราชกรณียกิจใดบ้าง
.....
3. มุทนิรัชพัฒนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่ออะไร
.....
4. โครงการหลวง (Royal project) นักเรียนคิดว่าเป็นโครงการเกี่ยวข้องกับอะไร
.....
5. โครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา นักเรียน คิดว่าเป็นโครงการเกี่ยวข้องกับอะไร
.....

ลึงมี 3 ขนาด จากใหญ่ กลาง เล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อการชะลอน้ำก่อนที่จะจัดการระบายออกในเวลาต่อมา สามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่ของรัฐและเอกชน ปัจจุบันมีพื้นที่แก้มลิง ขนาดใหญ่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพเหนือ ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยกำหนดในผังการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เขียวลาย ไม่เหมาะกับการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีแก้มลิงเล็ก ใหญ่กระจายอยู่ทั่ว กทม. กว่า 20 จุด

แก้มลิง

เป็นแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับการแก้ปัญหา ดินเปรี้ยว หรือดินเป็นกรด โดยมีภารกิจนำ ไว้ในพื้นที่จน กระทั่งเกิดปฏิบัติการเคมีทำให้ดินเปรี้ยวจัดจนถึงที่สุด แล้วจึงระบายน้ำออกและปรับสภาพฟื้นฟูดินด้วยปูนขาว จนกระทั่งดินมีสภาพดีพอที่จะใช้ในการเพาะปลูกได้

โครงการฝนหลวง

เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากพระราชดำริส่วนพระองค์ใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อสร้าง ฝนเทียมสำหรับบรรเทาปัญหาความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ ในการเกษตร เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกร เมื่อปี พ.ศ. 2498 ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทรงรับทราบถึงความเดือดร้อนทุกข์ยากของราษฎรและ เกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและ การเกษตร จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานโครงการพระราชดำริ "ฝนหลวง" (Artificial rain) ให้กับ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ไปดำเนินการ ซึ่งต่อมาได้เกิดเป็น โครงการ ค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติการฝนเทียมหรือฝนหลวงขึ้น ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2512 ด้วยความสำเร็จของ โครงการ จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา ก่อตั้งสำนักงานปฏิบัติการฝนหลวงขึ้นในปี พ.ศ. 2518 ในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับโครงการพระราชดำริฝนหลวงต่อไป

การทำฝนเทียมหรือฝนหลวงเป็นกรรมวิธีการเหนี่ยวนำน้ำจากฟ้า ใช้เครื่องบินบรรจุน้ำเคมีขึ้นไปโปรยในท้องฟ้า โดยดูจากความชื้นของเมฆ และสภาพทิศทางลมประกอบกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฝนคือ ความร้อนชื้นปะทะความเย็น และมีแกนกลั่นตัวที่มีประสิทธิภาพในปริมาณที่เหมาะสม กล่าวคือ เมื่อมวลอากาศร้อนชื้นที่ระดับผิวพื้นขึ้นสู่อากาศเบื้องบน อุณหภูมิของมวลอากาศจะลดต่ำลงจนถึงความสูงที่ระดับหนึ่ง หากอุณหภูมิลดต่ำลงนั้นมากพอ ก็จะทำให้อุณหภูมิในมวลอากาศอิ่มตัว จะเกิดขบวนการกลั่นตัวของไอน้ำในมวลอากาศขึ้นบนแกนกลั่นตัว เกิดเป็นฝนตกลงมา ฉะนั้นสารเคมีที่ใช้จึงประกอบด้วย "สูตรร้อน" ใช้เพื่อกระตุ้นเร่งเร้ากลไกการหมุนเวียนของบรรยากาศ , "สูตรเย็น" ใช้เพื่อกระตุ้นกลไกการรวมตัวของละอองเมฆให้โตขึ้นเป็นเม็ดฝน และสูตรที่ใช้เป็น แกนดูดซับความชื้น เพื่อใช้กระตุ้นกลไกกระบวนการกลั่นตัวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ขั้นตอนที่หนึ่ง : "ก่อกวน"

เป็นขั้นตอนที่เมฆธรรมชาติเริ่มก่อตัวทางแนวตั้ง การปฏิบัติการในขั้นตอนนี้มุ่งใช้สารเคมีกระตุ้นให้มวลอากาศลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบน เพื่อให้เกิดกระบวนการ ชักน้ำไอน้ำหรือความชื้นเข้าสู่ระบบการเกิดเมฆ ระยะเวลาที่จะปฏิบัติการในขั้นตอนนี้ไม่ควรเกิน 10.00 น. ของแต่ละวัน โดยการใช้สารเคมีที่สามารถดูดซับ ไอน้ำจากมวลอากาศได้ แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ (มีค่า critical relative humidity ต่ำ) เพื่อกระตุ้นกลไกของกระบวนการกลั่นตัวไอน้ำในมวลอากาศ (เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเมฆด้วย) ทางด้านเหนือลมของพื้นที่เป้าหมาย เมื่อเมฆเริ่มก่อตัวและเจริญเติบโตทางตั้งแล้ว จึงใช้สารเคมีที่ไปปฏิบัติรักษาความชื้นโปรยเป็นวงกลมหรือเป็นแนวถัดมาทางใต้ลมเป็นระยะทางสั้น ๆ เข้าสู่ก้อนเมฆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกลุ่มแกนร่วม (main cloud core) ในบริเวณ ปฏิบัติการสำหรับใช้เป็นศูนย์กลางที่จะสร้างกลุ่มเมฆฝนในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่สอง : "เลี้ยงให้อ้วน"

เป็นขั้นตอนที่เมฆกำลังก่อตัวเจริญเติบโตซึ่งเป็นระยะสำคัญมากในการปฏิบัติการ เพราะจะต้องเพิ่มพลังงานให้แก่ updraft ให้ยาวนานออกไป ต้องใช้เทคโนโลยีและประสบการณ์การทำฝนควบคู่ไปพร้อมกันเพื่อตัดสินใจโปรยสารเคมีชนิดใด ณ ที่ใดของกลุ่มก้อนเมฆ และในอัตราใดจึงเหมาะสม เพราะต้องให้กระบวนการเกิดละอองเมฆสมดุลกับความแรงของ updraft มิฉะนั้นจะทำให้เมฆสลาย

ขั้นตอนที่สาม : "โจมตี"

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกรรมวิธีปฏิบัติการฝนหลวง เมฆ หรือ กลุ่มเมฆฝนมีความหนาแน่นมากพอที่จะสามารถตกเป็นฝนได้ ภายในกลุ่มเมฆจะมีเม็ดน้ำขนาดใหญ่มากมาย หากเครื่องบินบินเข้าไปในกลุ่มเมฆฝนนี้จะมีเม็ดน้ำเกาะตามปีกและกระจังหน้าของเครื่องบิน เป็นขั้นตอนที่สำคัญต้องอาศัยประสบการณ์มาก เพราะจะต้องปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงของ updraft หรือทำให้อายุของ updraft หดไป สำหรับการปฏิบัติการในขั้นตอนนี้ จะต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายของการทำฝนหลวง ซึ่งมีอยู่ 2 ประเด็นคือเพื่อเพิ่มปริมาณฝนตก และเพื่อให้เกิดการกระจายการตกของฝน

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

โดยพระราชประสงค์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็น สารานุกรมภาษาไทยจัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม โดยมีเนื้อหาบางส่วนเผยแพร่ในระบบออนไลน์ เป็นสารานุกรมไทยแบบเป็นชุด เน้นความรู้ที่เกิดขึ้นและใช้อยู่ใน ประเทศไทย จัดทำโดยคนไทย เพื่อให้คนไทยทุกเพศทุกวัยมีโอกาสได้อ่าน แต่ละเล่ม รวบรวมเนื้อเรื่องจากหลากหลายสาขาวิชา เนื้อหาของเรื่องต่างๆ เรียบเรียงให้เหมาะสมกับ 3 ระดับความรู้ ให้แก่เด็กรุ่นเล็ก เด็กรุ่นกลาง และเด็กรุ่นใหญ่ รวมทั้งผู้ใหญ่ที่สนใจทั่วไป แต่ละเรื่องเริ่มต้นด้วยเนื้อหาของระดับเด็กรุ่นเล็ก ตามด้วยเนื้อหาของรุ่นกลางและรุ่นใหญ่ตามลำดับ เนื้อหาในแต่ละระดับ พิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดต่างกัน

คำถาม

1. นักเรียน จงอธิบายโครงการแก้มลิง มาพอเข้าใจ

.....

2. แก้มลิงคืออะไร จงอธิบาย

.....

3. โครงการฝนหลวงมีกี่ขั้นตอน มีขั้นตอนใดบ้างจงอธิบาย

.....

4. จงอธิบาย สูตรร้อน สูตรเย็น ในการทำฝนเทียม มาพอเข้าใจ

.....

5. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน มีผลดีต่อคนไทยอย่างไร

.....

